

Funded by the
European Union

The project implemented by Innovator Urma Menekshe "Stories and fairy tales for Roma children" is part of the financial grant "Cultural Heritage as a Driver for Intercommunity Dialogue and Social Cohesion" project financed by the European Union Service for Foreign Policy Instrument (FPI) and implemented by the United Nations Development Programme (UNDP).

Romane Selikane Paramisya

Përralla dhe Tregime Popullore Rome

Romske Narodne Bajke i Priče

Old Roma Fairy Tales and Stories

Romanca Halk Masalları

2022

Akaya pustik si gatisardi kotar e **Urma Menekshe.**
Ky libër është përgatitur nga **Urma Menekshe.**
Ovu knjigu je pripremila **Urma Menekše.**
This book was prepared by **Urma Menekshe.**
Bu kitap **Urma Menekşe** tarafından hazırlanmıştır.

Romane Paramisya thay mothavdipyra alusardile thay adaptisale kotar o **Avdi Misini** thay
Sevdiye Demirova Abulova.

Përrallat dhe tregimet Rome janë përzgjedhur dhe përshtatur nga **Avdi Misini** dhe
Sevdije Demirova Abdulova.

Romske bajke i priče su odabrali i adaptirali **Avdi Misini** i **Sevdije Demirova Abdulova.**

Roma fairy tales and stories have been selected and adapted by **Avdi Misini** and
Sevdije Demirova Abdulova.

Romanca masallar ve hikâyeler **Avdi Misini** ve **Sevdije Demirova Abdulova** tarafından seçilmiş
ve uyarlanmıştır.

Iranipe/Përkthen/Prevodi/Translates/Çevirmen:
Dzemeliana Abdullova, Edis Galushi, Avdi Misini , Avni Mustafa.

Dizayn/Dizajner/Dizajner/Designer/Tasarımcı:
Altin Mamizi

Andripe/Përmbajtja/Sadržaj/Contents/İçindekiler

Anglovakaripe.....	9
Parathënie.....	11
Predgovor	13
Forewords	15
Önsözler	16
Selikane Paramisya/Përralla dhe Tregime Popullore/ Bajke i Narodne Priče/ Fairy Tales and Old Stories/Halk Masalları	
1. TERZIMAHALA	19
TERZIMAHALLA	25
TERZIMAHALA	30
TERZIMAHALA	35
TERZİMAHALLESİ	40
2. YA O KARO YA O MARO.....	45
O THERA, O BUKA!.....	47
ILI TRN ILI HLEB.....	49
ETHER THE THORN OR THE BREAD.....	50
YA DİKEN YA EKEMEK.....	52
3. O PHURO THAY PHURI.....	55
PLAKU DHE PLAKA.....	56
STARAC I STARICA.....	57
THE OLD MAN AND THE OLD WOMEN.....	58
YAŞLI ADAM VE YAŞLI KADIN.....	59
4. O RAT PANI NASHTI TE OVEL.....	62
GJAKU UJË NUK BËHET.....	64
KRV NIJE VODA.....	66

BLOOD IS THICKER THAN WATER.....	68
KAN, SU OLAMAZ.....	70
5. GOJALI QHAY THAY O PRINCI.....	73
VAJZA E MENÇUR DHE PRINCI.....	75
MUDRA DEVOJKA I PRINC.....	77
THE WISE GIRL AND THE PRINCE.....	79
AKILLI KIZ VE PRENS.....	81
6. O SAP THAJ I GOGJAVER CHAJ.....	83
GJARPRI DHE VAJZA E MENÇUR.....	85
ZMIJA I VREDNA DEVOJKA.....	87
THE SNAKE AND THE HARDWORKING GIRL.....	89
YILAN VE İYİ KIZ.....	91
7. O PHIRNO SASTRARI HEM O PURANO TOVR.....	95
FARKËTARI DHE SËPATA E VJETËR.....	97
KOVAÇ I STARA SEKIRA.....	99
THE BLACKSMITH AND THE OLD AXE.....	101
DEMİRCİ VE ESKİ BALTA.....	103
8. I LACHI HALAINKA I SABRIJA HEM E AGASKORO CHAVO O RUSTEMI.....	107
HËRBËTORJA E BUKUR SABRIJA DHE DJALI I AGËS RUSTEMI.....	109
LEPA SLUŠKINJA SABRIJA I SIN AGE RUSTEMA.....	111
THE BEAUTIFUL MAID SABRIYA AND RUSTEM, THE LORD'S SON.....	113
GÜZEL EV HİZMETÇİSİ SABRİYE VE AĞA OĞLU RÜSTEM.....	115

Kamle qhavore thay drabarne!

Siyem loshale vash o prezantipe e akala pustikako e paramisyencar thay mothavipyencar ded-ikime vash o qhavore numay kola silen moldipe vi vash o terne. Khetane e duye autoryencar e akala paramisyengo, e Rayna Sevdive D. Abdullova thay e rayoa Avdi Misini, sol duy bare romane intelektualya, ulo shayutno kay amare o anonimune romane moskemothavipyte hramingyon thay te kedingyon ani yekh pustik vash o romane drabarne thay o aver Kosovake komunitetya. Akala pustikako res si te prezentyingyol e artistikuni romani literature mashkaro romane selikane paramisya. Ani akaya pustik prezantisale ohto romane selikane paramisya yekh ogesko barvalipe kova phiravgyola kustik palo kustik kotar amare babolarya. O paramisya prezantisale ano panj qhibya: romane, albanyuni, turski, srbski thay engleski, kay o qhavore thay o tikne siklovne e sah komunitetyenge te ovelolen shayipe te sikloven may buderi vash romengi qhib, historia, kultura thay tradicia.

Romani selikani literature egzistirinla? e vahtestar kana o manusha na janena sine te hraminen thay te drabaren. Romengi qhib "e romani", si yekh indo-arianyuni qhib, kotor e indo-evropaka qhbiyenga familiaki. Oy adiva si evropake linguistikune diversitetesko integraluno kotor. Akana e romani qhib luyargyola te garavgyol shukar thay vakergyola ani sah sundal ano ever-verune dialektya.

Romani qhib si romane selesko barvalipe koya ano akanutne vahti pandar si jivdi thay vastingyola vi kotar e Balkaneske Roma. Ko romano komuniteti numay vi ko aver Kosovake komunitetya, vi ayekha ani sah lumia, paramisyengo thay ovipyengo mothavipe sine thay aqhola e manushipasko yekh mahatno kotor e purane vahtyendar, kana o manusha bi-aqhile mothavnay piri historia, ulavipea e terne kustikyencar o porosie vash o moldipyte, identiteti thay nacionaliteti. Buti ver thovgyola o puqipe, "Kana sine agoruni ver kay siyen shunde yekh historia koya qaqipea aqhili tumara godyate?". Shaj ini ? diso kay siyen drabarde, kay siyen dikhle yase diso kay aqhilo kustikipe ando kustika? Sakova kotar amen shay te ovelole gogle memorie kola phangyona e ovipyte kola mothavdile kotar amare babolarya; daykver ano varesave mesalina ano rakyako habe? yase pashe vinaki yag ano lungipe e yekha yevenduna shillala rakyaki. Ani aver rig, vi o bersha silen esencialuni rola ani qhand sar perceptingyola o kulturuno kustikipe. Dikhlola kay o qhavore phanena e kulturako kustikipe disoa "purano" yase historikuno, jikay o bare shay te phanen o kustikipe e identitea; jikay o phure phanena o kustikipe e "sumnakune palenakhlipa" thay e "nashalde" moldipyencar. Sasavipea e kustikipasko mahatnipe molindyola ano sah kustika.

Ayekha kay, ani akaya qhand, o qhavore ka garaven, kultivinen thay laqhare para daki romani qhib thay mashkar o phikoipe e akale paramisyengo thay mothavdipyengo ka len pozitivune mesazhya kotar o personazhya, ka alosaren nesave problyemya, ka zorakeren pere karakterya thay ka kontribuinen ano khetano amalipe.

Kana yekh qhavoro thay yekh terno drabarla yekh pustik e paramisyencar, on tharna yekh magikuni makina mashkarkolate phirna ano purane vahtya, vash akaleske o drabaripe lela yekh esencialuni rola ano qhavorengo intelektualuno avansipe.

Pustikekngo drabaripe phikoinla e qhavore te vazdo imaginaciaki lumia, te kreirinol empatia, vi ayekha kerla shayunto e qhavorenge te socializingyon may buderi e yekhe-yaverea thay te forminen sasto ledeipe.

Urma Menekshe

Të dashur fëmijë dhe lexues!

Me shumë kënaqësi po ju paraqes këtë libër me përralla dhe tregime kushtuar fëmijëve, por që janë me vlerë edhe për të rriturit. Së bashku me dy autorët e kësaj përmbledhje përrallash, znj. Sevdije D. Abdullova dhe z.Avdi Misini, dy intelektualë të shquar romë, u bë e mundur që gojëdhënat anonime romë të përshkruhen dhe përmbliken në një libër për lexuesit romë si dhe të komuniteteve të tjera në Kosovë.

Qëllimi i këtij libri është që të shpërfaqet kultura artistike letrare romë përmes përrallave popullore romë. Në këtë libër janë prezantuar tetë përralla popullore romë, një trashëgimi shpirtërore që përcillet brez pas brezi nga gjyshërit tanë. Përrallat janë prezantuar në pesë gjuhë: romë, shqipe, turke, serbe dhe angleze, që fëmijët dhe nxënësit e vegjël prej të gjitha komuniteteve të kenë mundësi të mësojnë më shumë për gjuhën, historinë, kulturën dhe traditën romë.

Letërsia popullore romë ekziston që nga koha kur njerëzit nuk dinin ende të shkruanin dhe të lexonin. Gjuha "romane" është gjuhë indo-ariane, pjesë e familjes gjuhësore indo-evropiane. Sot ajo është pjesë integrale e diversitetit gjuhësor evropian. Tanimë gjuha romë vazhdon të ruhet mirë dhe flitet në mbarë botën në dialekte të ndryshme.

Gjuha romë, ky thesar i popullit rom, është ende e gjallë dhe përdoret nga romët e Ballkanit. Në komunitetin rom, ashtu si edhe në komunitetet e tjera në Kosovë dhe në mbarë botën, rrëfimi i përrallave dhe tregimeve ka qenë dhe mbetet pjesë e rëndësishme e traditave që vijnë prej lashtësisë, dhe njerëzit vazhdimisht i kanë treguar historitë e tyre për të ndarë me brezat e rinj porositë mbi vlerat, identitetin dhe përkatësinë.

Shpesh parashtrohet pyetja, "Kur ka qenë hera e fundit që keni dëgjuar një histori e cila me të vërtetë ju ka mbetur në mendje?". Mund të jetë diçka që e keni lexuar, që e keni parë apo diçka që është trashëguar brez pas brezi. Secili prej nesh mund të ketë kujtime të ëmbla që lidhen me tregimet e rrëfyera nga gjyshërit tanë, ndonjëherë rreth ndonjë tryeze gjatë darkës apo pranë vatrës gjatë ndonjë nate të ftohtë dimri.

Në anën tjetër, edhe moshë luan rol thelbësor në mënyrën se si perceptohet trashëgimia kulturore. Është vërejtur se fëmijët e ndërlidhin trashëgiminë kulturore me diçka "të vjetër" apo historike, të rriturit mund ta ndërlidhin me identitetin, kurse të moshuarit e ndërlidhin me "të kaluarën e artë" dhe vlerat e "humbura". Megjithatë, rëndësia e trashëgimisë vlerësohet nga të gjitha brezat. Prandaj, në këtë mënyrë, fëmijët do ta ruajnë, kultivojnë dhe zhvillojnë gjuhën e tyre amtare romë dhe, me ndihmën e këtyre përrallave dhe tregimeve, do të marrin mesazhe pozitive përmes personazheve..

Kur një fëmijë dhe një i rritur lexojnë një libër me gojëdhëna, ata ndezin motorët e makinës magjike që i shpie drejt lashtësisë, andaj leximi luan rol thelbësor në zhvillimin intelektual të fëmijës. Leximi i librave u ndihmon fëmijëve ta zgjojnë botën e imagjinatës, të krijojnë empati, e po ashtu ua mundëson të socializohen më shumë me njeri-tjetrin dhe të formojnë marrëdhënie të shëndosha.

Urma Menekshe

Draga deca i čitaocit!

Zadovoljstvo mi je predstaviti knjigu bajki i priča posvećene deci, a koja je vredna i za odrasle. Zajedno sa autorima ove zbirke bajki, odnosno sa gđom. Sevdije D. Abdulova i gđinom. Avdi Misinijem, velikim romskim intelektualcima, omogućili smo da anonimne pričane romske bajke budu opisane i sažete u knjizi za romske čitaoce, a i za druge zajednice koje žive na Kosovu.

Svrha ove knjige je da se kroz romske narodne priče otkrije romska umetnička i književna kultura. U ovoj knjizi je predstavljeno osam romskih narodnih priča, duhovno nasleđe koje su s kolena na koleno prenosili naši dedovi i bake. Priče su predstavljene na pet jezika: romskom, albanskom, turskom, srpskom i engleskom, tako da deca i mladi čitaoci svih zajednica imaju priliku da nauče više o romskom jeziku, istoriji, kulturi i tradiciji.

Narodna romska književnost postoji još od vremena kada ljudi nisu znali ni pisati niti čitati. Romski jezik „Romane“ je Indo-Arijeviski jezik, deo Indo-Evropske jezičke porodice. Danas je sastavni deo evropske lingvističke raznolikosti. U današnje vreme romski jezik je i dalje dobro očuvan i govori se širom sveta na različitim dijalektima. Romski jezik je ogledalo i vlasništvo romskog naroda, koji je i danas živ, a koriste ga i Romi Balkana.

U romskoj zajednici, ali i u drugim zajednicama na Kosovu, kao i širom sveta, pričanje priča je bilo i ostalo važan deo čovečanstva od najranijih vremena, kada su ljudi neprestano pričali svoje priče, prenoseći tako mlađim generacijama poruke o vrednostima, identitetu i pripadnosti.

Često se postavlja pitanje: „Kada ste poslednji put čuli priču koja je ostala u vašem sećanju?“ Možda nešto što ste čitali, videli ili nešto što se prenosi kroz generacije? Svako od nas može imati lepa sećanja vezana za priče koje su nam pričali baka i deda; ponekad oko stola za večerom ili pored vatre u hladnoj zimskoj noći.

Sa druge strane, godine takođe igraju suštinsku ulogu u tome kako se doživljava kulturno nasleđe. Primećeno je da deca povezuju kulturno nasleđe sa nečim „starim“ ili istorijskim, dok odrasli mogu povezati nasleđe sa identitetom; a stariji nasleđe vezuju sa „zlatnom prošlašću“ i „izgubljenim“ vrednostima.

Međutim, važnost nasleđa se ceni kroz generacije. Dakle, na ovaj način će deca, i uz pomoc ovih bajki i priča, čuvati, negovati i razvijati svoj maternji romski jezik, dobijaće pozitivne poruke putem ovih likova. language, as well as they will receive positive messages through the characters.

I konačno, „Kada dete i odrasla osoba čitaju knjigu, ulaze u magičnu mašinu kroz koju putuju u davna vremena, pa čitanje ima suštinsku ulogu u intelektualnom razvoju deteta.

Čitanje knjiga pomaže deci da probude svet mašte, stvore empatiju, a takođe im omogućava da se više druže jedni sa drugima i formiraju zdrave odnose.

Urma Menekshe

Dear children and readers!

It is our pleasure to present this book of fairy tales and stories dedicated to Roma children, but which is also of value to adults. Together with the two authors of this collection of tales, Ms. Sevdije D. Abdullova and Mr. Avdi Misini, both great Roma intellectuals, we have collected these anonymous Roma stories in a book for Roma readers, as well as other communities in Kosovo.

The purpose of this book is to showcase Roma's art and literary culture through folk tales. Eight Roma tales are presented in this book, a spiritual heritage passed down from generation to generation by our grandparents. The tales are presented in five languages: Romani, Albanian, Turkish, Serbian and English, so that the children and young students of all communities have the opportunity to learn more about the Romani language, history, culture, and tradition. Roma folk literature had existed since the time when people did not yet know how to write and read.

The Romani language, called "Romane" is an Indo-Aryan language, part of the Indo-European language family. Today it is an integral part of European linguistic diversity. Nowadays, the Romani language is still well preserved and spoken worldwide in different dialects.

The Romani language mirrors the soul of the Roma people; it is still alive today and is used by the Balkan Roma. In the Roma community, but also in other communities in Kosovo, as well as around the world, storytelling has been and remains an important part of humanity since the earliest times, when people constantly told their stories- to share with the younger generation messages about values, identity and belonging.

A question that is often asked is: "When was the last time you heard a story that really stuck in your mind?" Maybe something you've read, seen or something passed down through the generations? Each of us can have pleasant memories related to the stories told by our grandparents, sometimes around a dinner table or by the fireplace on a cold winter night.

On the other hand, age also plays an essential role in how cultural heritage is perceived. It has been observed that children relate cultural heritage to something "old" or historical, adults can relate heritage to identity, while the elderly relate heritage to the "golden past" and "lost" values. Ultimately, the importance of heritage is valued from generations. Therefore, with the help of these fairy tales and stories, children will preserve, and further develop their native Romani.

When a child and an adult read a book, they jump into a magical time machine through which they travel to ancient times, since reading plays an essential role in the intellectual development of the child. Reading books awaken children's world of imagination, help them learn empathy, and also socialize more with each other so that they establish healthy relationships.

Sevgili çocuklar ve okuyucular!

Size çocuklara adanmış, ancak yetişkinler için de değerli olan, öykü ve kısa öykülerden oluşan bu kitabı sunmaktan mutluluk duyuyoruz. Her ikisi de tanınmış Roman entelektüelleri olan öykülerin iki yazarı Sevdija Demirova Abdulova ve Avdi Missini sayesinde, Romanlardan ve Kosova'nın diğer topluluklarından okuyucular için sözlü olarak aktarılan efsanelerimizi tek bir kitapta yazmak ve toplamak mümkün oldu.

Bu kitabın amacı, Roman halk masallarını da içeren Roman sanatsal edebiyatını sunmaktır. Bu kitap, sekiz Roman halk masalını içerir ve atalarımız tarafından nesilden nesile aktarılan manevi bir hazineyi temsil eder. Hikayeler beş dilde yazılmıştır: Romanca, Arnavutça, Türkçe, Sırpça ve İngilizce, böylece tüm topluluklardan çocuklar ve öğrenciler Roman dili, tarihi, kültürü ve geleceği hakkında daha fazla bilgi edinme fırsatı bulabilirler.

Halk Roman edebiyatı, insanların okuma yazma bilmediği zamanlardan beri var olmuştur. Roman dili Hint-Avrupa dil ailesinin bir parçası olan bir Hint-Aryan dilidir. Bugün Avrupa dil çeşitliliğinin ayrılmaz bir parçasıdır. Günümüzde Roman dili hala iyi korunmuştur ve tüm dünyada farklı lehçelerde konuşulmaktadır.

Roman dili, bugün hala yaşayan ve Balkan Romanları tarafından kullanılan Roman halkının hazinesidir. Roman topluluklarında ve aynı zamanda diğer Kosovalı topluluklarda ve tüm dünyada, hikayelerin ve geleneklerin aktarımı, insanların tarihlerini anlattığı eski zamanlardan kalan insanlığın önemli bir parçasıydı ve öyle olmaya devam ediyor.

Böylece genç nesillerle değerleri, kimlikleri ve aidiyetleri paylaştılar. Sıklıkla sorulan soru şudur: Tarihten gerçekten hafızanıza kazınan bir şeyi en son ne zaman duydunuz? Okuduğunuz bir şey, duyduğunuz bir şey veya gelecek nesillere miras olarak bırakılan bir şey? Her birimizin atalarımız tarafından aktarılan geleneklerle ilgili hoş anıları olabilir, belki bir kez yemek masasının etrafında ya da belki soğuk bir kış akşamında ateşin başında?

Öte yandan, yaş da kültürel zenginliğin algılanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Çocuklar kültürel mirası "eski" veya tarihi bir şeyle ilişkilendiriyor gibi görünüyor, yetişkinler mirası kimlikle ilişkilendirirken, yaşlılar mirası "altın geçmiş" ve "kaybedilmiş" değerlerle ilişkilendiriyor. Bununla birlikte, mirasın önemi nesiller boyunca takdir edilmektedir. Böylece çocuklar bu masal ve hikayeler yardımıyla anadillerini Roman dillerini koruyacak, besleyecek ve geliştirecek, ayrıca karakterler aracılığıyla olumlu mesajlar alacak, bazı sorunları çözecek, karakterlerini güçlendirecek ve karşılıklı dostluğa katkıda bulunacaklardır.

Bir çocuk ve bir yetişkin kitap okuduğunda, eski zamanlara yolculuk ettikleri büyümlü bir makineye girerler, bu nedenle okuma, çocuğun entelektüel gelişiminde önemli bir rol oynar.

Kitap okumak, çocuđun hayal dñnyasını uyandırmasına, empati kurmasına yardımcı olur ve aynı zamanda çocukların birbirleriyle daha fazla sosyalleşmesine ve sağlıklı ilişkiler kurmasına olanak tanır.

Urma Menekshe

TERZIMAHALA

But purane vahtestar ano Prizren si yekh romani mahala. Sar mothavde o phure roma kustik pali kustik, akaya mahala egzistinela may but se panj shelibersha. Arakhlola ano centro e dizyako thay ani akaya mahala jivdinenena o romane familie jande sar purane zanatliye. Akaya si e romani mahala "Terzimahala".

Angleder e mahala upral ji tele sinela piri kaldrma, potoka kote phirelay o pani thay o khera kerde kotar e qik (qerpiqenda). E mahala savaht sine thanimi pashe 100 kherenca, ano khera jivdinenay may but se 20 jene e familiake. Ano yekh familiako kher ani mahala jivdinenay ji shtar kustika. O phure resnay te dikhen vi pere qhavage unukya.

Pashe sakova kher sinele piri avlin (boro), zatari vay kovaqhana, e soba, hamamjiko vay adiva jando sar banyo. O khera sinelen ververutne kolorya. Ano purano vahti o khera sinelen kapijiky thay karakteristika sine kay duy ji trin khera sinelen khetano sheruno vudar. O sobe ano khera sine shuzhe thay uravde kotar qilimya, kape vay qerge, rogozhde trskenda, sejade, shilte, yastekya thay yaygie. O kape thay qerge kinangonay thay thovgonay e lenyake panyea ani Jevriaki purt.

O roma ano kher takyonay tagareya, pampureya vay naftasheya. Pashe sakova kher sinele bunari kotar ikalgyola pani vash piyipe thay shusharipe. Sakova kher sinele o feneri vash dudyaripe rakyate. Bakraqi kotar o bakri, qiniye, siniye, phuvyake tave thay kashteski roy sine kotor e ververutne habaske thay piyipeske qarengo kay sinelen o romane familie.

Ani akaya mahala sine baro kamipe vash e familia, buti thay khetano jivdipe. O terne sinelen baro respekti vash o phure ji kay o qhavore savaht azhutinenay e may bare manushen. E Terzimahala ko XIX (deshinyato) thay XX (bishto) shelibersh jangyolay sar than kote o gavutne avenay te bikinen pere habaske sheya. E mahala ano poro puranipe sinela vi qesme vay hanika, ayekha vi ano khera sine tikne turbe.

E Terzimahala savaht sine penjardi e kovaqyenca thay e mahala genelay pashe 60 zatarya vay jande sar kovaqhane. Ko nilay, sabale putargonay o kempekya kashtendar ani kovaqhana vash te shrdel e kovaqeski buti. Sivresko duyverutno avazo pedral o amuni thay pishotesko phudipe ani yag vash te tatyargyol o sastren sine sakole sabahesko penjardo avazo kay shungyolay ani akaya Terzimahalake roma sine penjarde vi ano sporti. Akala mahalatar ikliste penjarde bokserya sar o Rustemi, Masari, Seferi, Jashari thay o Mamo.

Amet Berisha sine penjardo futbolisti kay khelelay ani Liria. Sah akala roma phiravde bershen-car o khetano jivdipe thay kamipe ani may purani romani mahala "Terzimahala". mahala: amuni, sivri, zimba, kleshta, dalta, angar, pishot thay yaver alatya sine sakodivuno kotor e kovaqyenga

butyako. O kovaqya pere kalfenca sako dive kernay sastreneske produktya kolen bikinenay e gavutnenge vash te keren o phuvokeripeske butya. Nalqe, motike, tovera, qhurika, pincyа, pampurenge shine sine sherune produktya e kovaqyenge.

Sine vi juvla kola azhutinena pere romen ano zatari khuvindoy sivri pedral o amuni thay posavindoy o nalqe. Ani zatareski yag keravgolay e hashoy koya ka halol rakyate thay tatyargolay o pani vash kherune butya.

Nesave terzimahalake kovaqya sinelen pere bikilinya (dugayne) ini ano foro pashe Shatrvano ano than jando sar "Surgiya". Odothe kernay thay bikinenay saqya, mashne, reze vudarenge thay yaver kovaqyenge produktya. Nesave kovaqya kola sinelen dugayne ani surgiya sine o Xhemili, Safko, Ymeri, Sheh Hetemi, Avdia, Hakia thay o yaver..

O Kovaqya vi silen piri festa ko 28. yuni jandi sar "Piresko dive" vay bianipe e Hazreti Dautesko kova sine penjardo sar may zoralo kovaqi. Ano akava dive o Terzimahalake kovaqya kedingonay, nesave festinenay thay nesave adikernay mevludi, kergolay halva thay ulavgyolay ano mushteka.

E penjardi Terzimahala sine vi kuna e romana qhibyaki, tradiciaki thay kulturaki. Ani akaya mahala kustik pali kustik garavdili e romani daki qhib, romano uravipe, tertipya (adetya) thay e kultura. Ini kay sine muyale mothavipya kotar o phure, bibahtake na sine hramipya ano lil. Ko palune trin deka nays e aktivizmeske o roma shrinde te hraminen vash korkore peske thay olengo jivdipe.

Ani mahala sine barvale numay vi qorore familie. Gurumna, okshe, bakre, buzna sine o barvalipya e romane familiengo. O roma kinenay giv thay marenay ole ano mulinya (degermenya) kola arakhlonay ani Tabakhana, Jevriaki purt thay ano Marashi thay e gatisarde varoa kotar o giv kernay maro. Shkembe, porya, buke, bakrenge pre, pasterma sine biulavdo kotor e specialitetengo kerde kotar o romane juvla. Sarma, dolma, museka, marikli, tava pasuleski ano piri, yahniya thay phuvyaki tava sine biyaverimo kotor e romana sofrako. Sakova kher sinele o shukar khandipe e taze kahaveyako koya margyolay ano tikno vastesko degermeno.

Buderi mursha thay juvla kernay buti ano ververutne fabrike ano Prizren. But roma kernay buti vi ano saslaripesko kher. Sine vi roma kola kerde buti e samareya sar hamalya ano pazarya sar si o pazari "Kulhano" thay olendar may penjarde sine o Saiti, Fahati, Mahmuti, Ajvazi, Qaprap, Uko, Selimi thay yavera. Sine vi roma kola kerde buti sar kurirya ano shkole sar si o Ramizi kova kergya buti sar kuriri ani gimnazia. Ayekha vi sine hanigenge uqe kvalifikime mastorya sar o Salia, elektricistya, molerya, olukqiye, biqakjiye thay kundrenge shuzharne. O Bajramo thay o Tuni sine penjarde kundrenge shuzharne ano Shatrvano.

Safetesko dat, o Ramqe sine penjardo informa tori e mahalako vash o feste thay pere karakterisitikune avazeya phirlay ani mahala kharindoy te kirishlingyon o khera, misaake vash 1 mayi.

O terzimahalake roma sar zanatiye dende baro kontributi ano Osmanliengo vahti. O Selim Shupi sine askeri e Osmanliengo kova vash yekh lugo vahti beshto ani Turkia, ayekha vi o Hamit Maksuti. shuzharipe e na-romane kherengo thay biavengo. O romane juvla ko korayna thovnay calave thay kirishlinenay o boro thay e cokla. Teza Besma, Vezira, Shashena, Gylqa, Dusha mona, Riva, Aska, Idrisha, Rashida, Leyla, Shyqria, Mantia, Hasia, Ferana sine nesave e shuzhe, zorale thay gojale penjarde juvendar ani Terzimahala. E penjardi Kimeta mona sine yekhuni nuna kay biakarlay e juvlen ani Terzimahala. E nasvalen ani mahala vash yekh lugo vahti pere qaryencar saslarlay e penjardi saslarni ano odova vahti, e Nayla Qeshmeji.

O phure romane juvla ano sakodivuno jivdipe o uravipe sinelen kombinimo kotar e shamia ano shero, gad kotar e poftan, qityanya (dimiye), kanaco, jari (mantili), nalenya, papuqe vay opanke thay pere bala astarnay miqikoa. Ano biyava o terne borya uravenay qityanya (dimiye), gad e oyencar, mintani, papuqe, kundre vay shtikle. O terne juvla ano biyava laqharna sine piri frizura kocelencar thay qhivnay ano shero zambakya ji kay o phure akharnay pe shere shamiye kotar prlanta. E penjardi Koshtanka sine yekh e may laqe juvendar ani mahala.

O phure romna takyarnay e kleshta ano tagari thay ola dekorinenay pere bala. Poro muy makhnay e aklukoa, pomata thay karmineya numay kotar yekh lulud khardi "maziya" kernay dekorativuno tushi ano pere qhamya thay qekat. Idrisha mona sine penjardi romni kay teylinla e ternen kola ka oven bori. Vash o biyava o roma kinenay materiali thay sivenay pere uravipeske sheya ko terziye.

Ji kay o Imer ajo, Jelili, Kasem dayo, Iliazi, Ibrahim tulika, Menekshe, Mahmuti, Beyto, Dino, Agushi, tHzbiya, Nuridini, Sylejmano, Qili Pupo, Sadria sine nesave e shuzhe, zorale thay pakyavutne penjarde murshendar ani Terzimahala. O Isak ajo sine penjardo kharutno vash biyava kova akharlay pe phikoste shurupi e gulyengo thay peshkiri. Ji kharlay e manushen po biyav o qhavore pastanay palo leste vash te piyen o gudlo gulyengo shurupi. Anglo oleste akaya buti kerlay o Hzbiya.

O phure mursha ano sakodivuno jivdipe uravenay panturya, jaketa, kustik ano mashkar thay yeleko. Nesave e phurendar ano yeleko pashe kustik akharnay qusteko. Buderer mursha pashe peste adikernay e kangli vash te haraven pere bala. O phure roma akharnay vi mustakya. Odola kola crdenay duhano e lula ano olengo muy sine biulavdo kotor. Urvnay papuqya, sandalya, o pange thay kundre.

O biyava e Terzimahalake adikergonay pe godi vash lugo vahti, odoleske kay yekh biyav ovlay

ji yekh kurko e sah phiravde tertipyencar (adetencar). Sunetluko, niqaluko, prandibe, kinaki rat, giveski rat sine sheruno sebepi kay desar e familiata kay kerla o biyav, e sah e mahala te ovel loshali.

O dumenjiye kernay hizmeti ano biyav thay astargyonay konakya kote halolay o maro. Vash sunetliyasko biyav ko mashkar e mahalako qhivgyolay e mesalin vash te dengyon o bakshishya e familiake jenenge numay vi e komshienge. Ji o sunetliya lelolay goqyencar kotar o dayosko kher, o mahalake qhavore rendoa akharnay yastekya arestar thay yorgano kola ka qhivgyon ano sunetliasko krevet. Ano momenti kana ovnay o qhave suneti ulavgyolay o gatisardo pilavi qinienca kay e turba koya arakhlola ano mashkar e mahalako kote o qhavore ajukerna te han o tato pilavi. Kana o qhavo ovlay suneti ano odova momenti qhingyolay o bashno kole may dosna dena e qororenge.

O dumenjiye kernay hizmeti ano biyav thay astargyonay konakya kote halolay o maro. Vash sunetliyasko biyav ko mashkar e mahalako qhivgyolay e mesalin vash te dengyon o bakshishya e familiake jenenge numay vi e komshienge. Ji o sunetliya lelolay goqyencar kotar o dayosko kher, o mahalake qhavore rendoa akharnay yastekya arestar thay yorgano kola ka qhivgyon ano sunetliasko krevet. Ano momenti kana ovnay o qhave suneti ulavgyolay o gatisardo pilavi qinienca kay e turba koya arakhlola ano mashkar e mahalako kote o qhavore ajukerna te han o tato pilavi. Kana o qhavo ovlay suneti ano odova momenti qhingyolay o bashno kole may dosna dena e qororenge.

E Ruka mona thay e Mantia mona sine penjarde personazhe kay kernay shen (loshale) o biyava thay feste e terzimahalake. O Nijo, Safeti, Bakia, Bayro, Nehati, Karaqi, Samia, Ilamia, Shania thay o yavera sine nesave e may penjarde muzikantendar kay dende baro kontributi ano biyava thay kulturake amalipya sar si "Durmish Aslano", "Agimi", "Emin Duraku" thay "Dogru Yol". E mahala sinela vi penjarde goqejiye sar o Pamuko, Zemanako dad o Halimi, Izetesko dad o Ameti, Aslano thay surulajiye sine o Shania, Rexhepi thay Sulejmano. E shukar uravde sheyencar, habe piyiba kotar e qorba ji ki baklava, goqyenca, ververutna muzika thay ulavde tertipyenca sine karakteristika e bare biyavengo ani Terzimahala.

Akaya mahala sila flago (bayrako) kova si dendo sar naysipe kotar o Osmanliye vash o kontributi e romane zanatliengo ano Osmanliengo vakti. Shelibershencar e data 22. mayi e Terzimahala festinla o "Bayrakosko dive" thay akava flago ikalgyola e ulavda ceremonia ani Terzimahala thay phiravgyola ji ki Lezyengi turba.

E muzikaha thay khelipa o terzimahalake roma vizitinenay vi o than khardo "Toqila". Ano akava than o terne borya kola nashti te aqhon khamne kernay "nerzi" vay "niyeti" thay lenay pani bakraqeya kotar e turba ani Toqila thay ayekha ano reza nangonay vash te phergyol olengo mangipe.

Herdelezi ani Terzimahala festisaloj savaht e yaga, bakrenca, habe piyiba, loshalipa, khelipa thay kamiba. Ko 5. mayi o roma vizitinena e turba Karabash kay arakhlola pashe e Terzimahalake kote pashe o roma vi o yaver komunitetya loshalona vashavipe e nilayesko. Karakteristika e Karabasheski siton o kinipe e gudle gerdanyengo.

Ramazano, ramazanosko Bayramo, kurban Bayramo, bibyaki rat, neve bersheski rat, Vasilica, Sultan Nevruzi siton feste kola qirlatune vahtestar adiker gyona sar tradicia e ulavde respekteyathay tertipyencar (adetyenca).

Ko eftavardeshto bersha o Terzimahalake roma shrdinde te bayaren poro aktivizmo. O penjardo rom, albanologi Nysret Seharsoj kotar e Terzimahala lela kotor ano romengo Kongresi ano Londoni. Kotar akaya mahala ko bersha 1980–1990 buderi se 20 terne roma agorinde e uqi skola vay fakulteti thay nesave olendar pandar siton penjarde sar zorale romane aktivistya, sar ani Kosova ayekha vi ano evropake phuvya.

E Terzimahalatar ikililo vi o angluno sikavno pe anglikani thay romani qhib, o Ymeri. Ko enyavardeshto bersha kotar e Terzimahala iklisto angluno rom kova superiorune sukseseya agoringya o politikune studie, o Luani. Palo maripe ani Kosova, o terzimahalake roma lele e obligacia te phiraven o romengo politikuno reprezentipe. Angluno romengo lideri thay deputeti sine o haxhi Zulfi Merxha.

Terzimahalake roma phiravde but mahatne ovipya vash romengo anglipe. Pe 1969. bersh formirinde angluno kulturuno amalipe "Durmish Aslano" kova garavela thay phiravela bershen-car e romani qhib, khelipe, uravipe thay muzika. E gojale aktivistencar pe 1989. bersh formirinde angluno romano amateruno teatro kova vi akana mothavela bare suksesya.

Baro gendo e romane intelektualengo kotar e Terzimahala pe qekat e profesoreya Ibrahim Elshani, Kujtim Paqaku thay Selahetin Kryezi kerde ofisialune e angluni abeceda pe romani qhib pe 1992. bersh. Oy vi avdive vasingyola kotar o romane medie thay literatura ani Kosova thay may buhle. Terzimahalake roma lugyarde o evolviripe e romane mediengo sar ani Kosova ayekha vi ani Evropa.

Terzimahalake roma sinelen baro raziluko. Vash te phiravgyon o kulturake aktivitetia buderi roma, aktivistya thay odola kola sinelen tikne biznesya thay tezge kednay lovo mashkar peste vash te adikergyon o kulturake aktivitetia. Koncertya, khelipya (igranke) thay drame organizinonay sah ani volonteruni baza.

Kotar 1970. bersh o roma shrdinde vi te nakhen ani Germania vash te keren buti thay akale vahtestar ani mahala shrdinde te laqhargyon thay te kergyon neve khera. O dikhipa e mahala ko phirindoy o vahti yaverisalo. O khera kerde qerpiqendar shrdinde te yaveringyon ano

neve khera kerde blokendar. O qikale thay barale avlinya yaverisale e betoneya, ji kay e ma hala bulardili vi e kockencar. Adiva, e Terzimahala ini kay nakhavela o modernizipe palem sila pashe 100 khera. O gendo e romengo kay jivdinena ani akaya mahala tiknilo vash sebepi e migraciako numay o skolupe e romengo laqhardilo. Shelibershencar garavla o romanipe.

Sine kay sine thay pandar sitoy e mahala "Terzimahala"!

Romani Paramisi hramimi pe lokaluno vakeripe e romana qhibyako ani Terzimahala. Akava mothavipe sito numay yekh kotor e barvalipyengo kay sila akaya mahala. Paramisi sila karakteri e mothavipesko, originalune hramimi kotar autoresko janipe thay muyale mothavipya e romane phurendar.

Autori Avdi Misini

TERZIMAHALLA

Prej shumë kohësh në Prizren ekziston një lagje e romëve. Siç kanë treguar të moshuarit brez pas brezi, kjo lagje ekziston prej më shumë se pesë shekujsh. Ndodhet në qendër të qytetit dhe në këtë lagje jetojnë familjet rome të njohura si zejtarë të vjetër. Kjo është lagjja e romëve, "Terzimahalla".

Më parë lagjja ka qenë e shtruar fund e krye me kalldrëm, kishte përruan ku kalonte uji dhe shtëpitë i kishte prej qerpiçi. Lagjja i ka pasur gjithmonë rreth 100 shtëpi, e në secilën jetonin më shumë se 20 anëtarë të familjes, shpesh deri në katër breza bashkë. Të moshuarit arrinin t'i shihnin edhe nipat e fëmijëve të tyre.

Gati çdo shtëpi e kishte oborrin e vet, farkëtarinë, hajatin dhe hamamxhikun, që sot njihet si banjë. Shtëpitë ishin të lyera me ngjyra të ndryshme. Në kohërat e vjetra, shtëpitë kanë pasur kapigjik dhe karakteristike ishte që dy deri tri shtëpi kishin portë të hyrjes së përbashkët. Dhomat në shtëpi ishin të pastra dhe të pajisura me qilima, kapa apo qerga (tepih), rrogoz, sixhade, shilte, jastëkë dhe jajgi-pafta. Kapat dhe cergat i shkundnin dhe i lanin në ujën e lumit të Ura e Xhevries.

Romët në shtëpi ngroheshin me mangall (tangar), pampur dhe naftash. Gati çdo shtëpi ka pasur pusin e vet nga i cili nxirrnin ujë të pijshëm dhe për pastrim. Çdo shtëpi ka pasur fener për ndriçim gjatë natës. Bakraqi prej bakri, çinija, sinija, tava e dheut dhe luga e drurit kanë qenë pjesë e enëve të ushqimit të cilët i kanë pasur familjet rome.

Në këtë lagje ka pasur dashuri të madhe për familjen, punën dhe bashkëjetesën. Të rinjtë kishin respekt të thellë për të moshuarit, kurse fëmijët në çdo kohë u ndihmonin njerëzve më të moshuar. Terzimahalla në shekullin e XIX dhe XX njihej si vendi ku fshatarët vinin të shitnin ushqime të ndryshme. Lagjja në lashtësinë e saj ka pasur çezma apo kroje, dhe në shtëpi ka pasur tyrbe të vogla.

Terzimahalla gjithmonë ka qenë e njohur për farkëtarët e saj dhe numëronte rreth 60 zejtarë të njohur si farkëtarë. Gjatë verës, në mëngjes ata hapnin portat prej druri (kempekët) të farkëtarëve për të filluar punën e farkëtarit. Zëri dy taktesh i çekanit në kudhër dhe fryrja e kacekut për të nxehur hekurin ka qenë zëri i njohur i çdo mëngjesi që dëgjohej në këtë lagje.

Kudhra, çekani, zëmbe, dana, dalta, thëngjilli, kaceku dhe mjete të tjera kanë qenë pjesë e përditshme e punës së farkëtarëve. Farkëtarët me punëtorët e tyre çdo ditë prodhonin produkte hekuri të cilat ua shitnin fshatarëve për punët e bujqësisë. Patkoi, shati, sëpata, thika, klinca, shina për hekurudhë kanë qenë produkte kryesore të farkëtarëve. Ka pasur edhe gra të cilat ndihmonin burrat në farkëtarë duke punuar me çekan në kudhër dhe duke shpuar patkonj.

Në zjarrin e farkëtarit zihej darka të cilën e hanin në mbrëmje dhe nxehej uji i cili shpërbente për punët e shtëpisë. Disa farkëtarë nga Terzimahalla kanë pasur dyqane të tyre në çarshi afër Shatërvanit në vendin e njohur si "Syrgija". Aty punonin dhe shitnin saçe, masha, rreze të dyerve, dhe produkte tjera të farkëtarisë. Disa farkëtarë të cilën kanë pasur dyqane në Syrgi kanë qenë: Xhemili, Safko, Ymeri, Sheh Hetemi, Avdiu, Hakiu dhe të tjerë.

Farkëtarët e kanë edhe festën e tyre me 28 qershor e njohur si "Piri" ose dita e hazret Dautit, i cili ka qenë i njohur si farkëtar më i fortë. Në këtë ditë farkëtarët e Terzimahallës mblidhen, disa festojnë dhe disa mbajnë mevlud, përgatitet hallva dhe shpërndahet me grushte. Terzimahalla ka qenë e njohur si djep i gjuhës, traditës dhe kulturës rome. Në këtë lagje brez pas brezi është ruajtur gjuha amtare rome, veshja rome, zakonet dhe kultura. Edhe pse ka pasur gojëdhëna nga pleqtë, për fat të keq nuk janë shkruar në letër. Gjatë tre dekadave të fundit, falë aktivizmit, romët kanë filluar të shkruajnë për vetën e tyre dhe jetën e tyre.

Në lagje ka pasur familje të pasura dhe të varfra. Lopët, mëzat, qengjat dhe delet kanë qenë pasuria e familjeve rome. Romët blinin grurë dhe e bluanin në mullinj që gjendeshin në Tabakhane, urën e Xhevisë dhe në Marash, dhe me miellin e përgatitur nga gruri përgatitnin bukë. Plëndësi, zorrët, mushkëritë, këmbët e qengjave, mish i terur, kanë qenë pjesë e pandarë e specialiteteve të bëra nga gratë rome. Sarmatë, specat e mbushur, musakaja, pitet, fasulet në tavë të dheut, jahnitë dhe tava e dheut, kanë qenë pjesa e pazëvendësueshme e sofrës rome. Çdo shtëpi ka pasur erën e mirë të kafes së sapo përgatitur të cilën e bluanin me mullirin e vogël të dorës.

Shumë burra dhe gra punonin në fabrika të ndryshme në Prizren. Shumë romë punonin edhe në spital. Ka pasur edhe romë të cilët punonin me samar si peshë mbajtës (hamallë) nëpër pazare, siç ka qenë pazari "Qylhan", dhe nga ata me të njohurit ishin: Saiti, Fahati, Mahmuti, Ajvazi, Qaprapri, Uka, Selimi dhe të tjerë. Ka pasur edhe romë të cilët kanë punuar si kujdestarë në shkolla, siç ka qenë Ramizi i cili ka punuar si kujdestar në gjimnaz. Po ashtu kanë qenë edhe mjeshtrit e kualifikuar të ujësjellësit si Saliu, elektrikistë, molerë, ollukgji, briskagji dhe pastrues të këpucëve. Bajrami dhe Tunë kanë qenë pastrues të njohur të këpucëve tek Shatërvani.

Babai i Safetit, Ramçe, ishte tellall i njohur për festa dhe me zërin e tij karakteristik ecte në lagje duke ftuar që të lyejnë shtëpitë me qereç, për shembull për festën e 1 Majit. Romët e Terzimahallës kanë dhënë kontributin e tyre si zejtarë edhe në kohën e Otomanëve. Selim Shupi ka qenë ushtar i Otomanëve dhe për një kohë të gjatë ka qëndruar në Turqi; po kështu edhe Hamit Maksuti.

Gratë e Terzimahallës kanë qenë të njohura si gra të pastra dhe punëtore të cilët punonin si mirëmbajtëse dhe pastruese të shtëpive dhe dasmave jo-rome. Gratë rome te ata pastronin rrobe, lyenin oborrin dhe cokllën. Tezja Besma, Vezirja, Shashena, Gylqa, nana Dusha, Riva, Aska, Idrishahi, Rashidja, Lejla, Shyqria, Mantia, Hasia, Ferana kanë qenë disa nga gratë e pastra,

të forta dhe të mençura rome në Terzimahallë. Nana Kimete ka qenë e vetmja mami për lindjen e fëmijëve në Terzimahallë. Të sëmuret në lagje për një kohë të gjatë i shëronte me bimët e saj Najla Qeshmexhi.

Gratë e moshuara rome në jetën e përditshme veshjen e kanë pasur të kombinuar me shami koke, këmisha pambuku, dimija, përparëse (kanace), mantel, nallane, papuçe ose opinga, dhe flokët i lidhnin me llastik. Në dasma nuset e reja vishnin dimija, këmisha të punuar me dorë, mitan, papuçe, këpucë ose taka. Gratë e reja në dasma i rregullonin flokët me gërshet dhe në to vendosnin zambakë, kurse të moshuarat në kokë mbanin shami prej mëndafshi. Koshtanka e njohur ishte një nga gratë më të bukura në lagje.

Gratë e moshuara i nxehnin danat në mangall (tangar) dhe me to dekoronin flokët e veta. Fytyrën e tyre e lyejin me një lule të quajtur "mazi" dhe bënin tatuazh dekorativ në faqe dhe në ballë të fytyrës. Nana Idrisha ka qenë gruaja e cila i dekoronte me tel vajzat e reja të cilat do të bëheshin nuse. Për dasma romët blinin material dhe i qepnin rrobat e tyre tek rrobaqepësi.

Kurse axha Imer, Xhelili, daja Kasëm, Iljazi, Ibrahim Tulika, Menekshe, Mahmuti, Bejta, Dino, Agushi, Hëzbija, Nuridini, Sylejmani, Qili Pupo, Sadriu kanë qenë disa nga burrat e pastër, të fortë dhe të besueshëm në Terzimahallë. Isaku ishte njeriu i njohur që ftonte njerëzit në dasma i cili në krah mbante shurup të gjyleve dhe peshqir. Ndërkohë që i ftonte njerëzit në dasma, fëmijët vraponin pas tij për të pirë shurupin e ëmbël të gjyleve. Para tij këtë punë e bënte Hazbija. Romët e Terzimahallës kanë qenë të njohur edhe në sport.

Nga kjo lagje kanë dalë boksierë si Rustemi, Masari, Seferi, Jashari dhe Mamo. Amet Berisha ka qenë futbollist i njohur i cili luante për klubin futbollistik 'Liria'. Të gjithë këta romë kanë jetuar së bashku dhe me dashuri në lagjen më të vjetër rome "Terzimahallë".

Burrat e moshuar në jetën e përditshme vishnin pantallona, këmishë, shokë në bel dhe jelek. Disa të moshuar në jelek afër shokës mbanin qostek. Shumë burra kanë mbajtur edhe krehër për t' i krehur flokët. Romë të moshuar mbanin edhe mustaqe. Ata që pinin duhan, llullën nuk e ndanin nga goja e tyre. Vishnin papuçe, sandale, opinga dhe këpucë.

Dasmat e Terzimahallës mbaheshin mend për një kohë të gjatë, për arsye se një dasmë bëhej për një javë me të gjitha zakonet. Syneti, fejesat, martesat, nata e kanës, nata e grurit kanë qenë arsyeja kryesore që krahas familjes që bënte dasmë, e gjithë lagjja të bëhet e lumtur.

Punëtorët (dymengjinjët) shërbenin në dasmë dhe merrnin konak ku hahej buka. Për dasmë të synetisë në mes të lagjes e vendosnin tryezën për t'u dhënë dhurata anëtarëve të familjes dhe komshinjve. Kurse kur djali që bëhej synet përcillej me tupanë nga shtëpia e dajës, fëmijët e

lagjes me rend mbanin jastëkë me fije ari dhe jorgan që ia vendosin në krevatin e synetisë. Në momentin kur djali bëhej synet shpërndahej në pjata pilaf i përgatitur te tyrbja e cila gjendej në mes të lagjes ku fëmijët prisnin të hanin pilafin e nxehtë. Kur djali bëhej synet, në atë moment therej gjeli, të cilin më vonë ua ndanin skamnorëve.

Nana Ruka dhe nana Mantia kanë qenë personazhe të njohura të cilat me shakatë e tyre bënin që dasmat dhe festat të bëheshin më të qeshura dhe më të hareshme. Muzikantët si Nijo, Safeti, Bakiu, Bajra, Nehati, Karaqi, Samiu, Ilamiu, Shaniu dhe të tjerë, kanë qenë disa nga muzikantët e njohur që kanë kontribuar në dasma dhe shoqata kulturore si "Durmish Asllano", "Agimi", "Emin Duraku" dhe "DogruYol". Lagja ka pasur edhe tupanxhinjë të njohur si Pamuku, babai i Zemanës Halimi, babai i Izetit, Ahmeti, Asllani dhe surlaxhi Shaniu, Rexhepi dhe Sulejmani. Veshjet e mira, ushqimet nga çorba deri tek bakllavaja, tupanët, muzika e llojllojshme dhe zakonet e veçanta, kanë qenë karakteristikë e dasmave të mëdha në Terzimahallë.

Kjo lagje ka flamurin (bajrakun) i cili është dhuruar nga Otomanët si falënderim për kontributin e zejtarëve romë në kohën e Otomanëve. Me shekuj data 22 maj në Terzimahallë festohet "dita e Bajrakut" dhe ky flamur nxirret me një ceremoni të veçantë në Terzimahallë dhe përcillet deri të tyrbja e Lezit. Me muzikë dhe kërcim romët e Terzimahallës vizitonin vendin i quajtur "Toqila".

Në këtë vend nuset e reja të cilat nuk mund të mbeteshin shtatzënë bënin "nerzë" ose "nijet" dhe merrnin ujë me bakraç nga tyrbja në Toqillë dhe me të lahashin në vreshta për t'u plotësuar dëshira e tyre.

Shëngjergji (Ederlezi) në Terzimahalle u festua gjithmonë me zjarr, qengja, ushqim, lumturi, kërcim dhe dashuri. Më 5 maj romët vizitonin tyrbën Karabash e cila gjendet afër Terzimahallës dhe krahas romëve, komunitete tjera gëzohen për ardhjen e pranverës. Karakteristikë e Karabashit është blerja e gjerdanëve të ëmbël.

Ramazani, Fitër Bajrami, Kurban Bajrami, nata e bibit, nata e vitit të ri, Vasilica, Sulltan Nevruzi janë festa të cilat nga koha e moçme festohen si traditë me respekt dhe zakone të veçanta. Gjatë viteve shtatëdhjetë, romët e Terzimahallës kanë filluar të ngrenë aktivizmin e tyre.

Romi i njohur, albanologu Nysret Seharsoj nga Terzimahalla, ka marrë pjesë në Kongresin e Romëve në Londër. Nga kjo lagje gjatë viteve 1980–1990, më shumë se 20 të rinj kanë përfunduar shkollën e lartë apo fakultetin dhe disa nga ata ende janë aktivistë të fortë dhe të njohur, si në Kosovë ashtu edhe në vende të Evropës. Nga Terzimahalla ka dalë edhe mësuesi i parë i gjuhës angleze dhe rome, Ymeri. Gjatë viteve nëntëdhjetë nga Terzimahalla ka dalë romi i parë i cili me sukses superior ka përfunduar studimet politike, Luani. Pas luftës në Kosovë, romët e Terzimahallës kanë marrë për obligim të udhëheqin përfaqësimin politik të romëve. Lideri i parë

i romëve dhe deputet ka qenë haxhi Zylfi Merxha.

Romët e Terzimahallës kanë udhëhequr shumë ngjarje të rëndësishme për përparimin e romëve. Në vitin 1969 kanë formuar shoqatën e parë kulturore "Durmish Asllano" e cila ruan dhe udhëheq me vite gjuhën rome, kërcimin, veshjen dhe muzikën. Me aktivistë të shquar, në vitin 1989 u formua teatri i parë amator i romëve, i cili sot e kësaj dite arrinë suksese të mëdha. Numri i madh i intelektualëve romë nga Terzimahalla, në krye me profesorin Ibrahim Elshani, Kujtim Paqakun dhe Selahetin Kryezinë, e kanë bërë zyrtarisht abetaren e parë të gjuhës rome në vitin 1992. Ajo edhe sot promovohet nga mediat në gjuhën rome dhe përdoret për literaturë në Kosovë dhe më gjerë. Romët e Terzimahallës kanë vazhduar zhvillimin e mediave rome si në Kosovë ashtu edhe në Evropë.

Romët e Terzimahallës kanë kaluar shumë mirë mes vete. Për t'i organizuar aktivitetet kulturore, shumë romë aktivistë dhe ata që kishin biznese të vogla dhe tezgja në pazar, mblidhnin të holla mes vete për këto aktivitete kulturore. Koncertet, kërcimet (ndeja) dhe shfaqjet teatrale organizoheshin të gjitha në baza vullnetare.

Nga viti 1970 romët kanë filluar të shkojnë në Gjermani për të punuar dhe nga kjo kohë në lagje ka filluar të rinovohen dhe të ndërtohen shtëpi të reja. Me kalimin e kohës, pamja e lagjes u ndryshua. Shtëpitë prej qerpiçi kanë filluar të ndërrohen në shtëpi të reja të ndërtuara me tulla. Oborret nga lloçi dhe gurët kanë filluar të ndërrohen në oborre me beton, kurse lagjja u shtrua me kubëza.

Sot, edhe pse Terzimahalla është në kohën e modernizimit, përsëri ka rreth 100 shtëpi. Numri i romëve të cilët jetojnë në këtë lagje është zvogëluar për arsye të migrimit, mirëpo shkollimi i romëve është përmirësuar. Me shekuj Terzimahalla e ruan romizmin.

Na ishte se ç'na ishte dhe ende është lagjja "Terzimahalla"!

Tregimi është shkruar sipas të folurës lokale të gjuhës rome në Terzimahallë. Ky tregim është vetëm një pjesë e pasurive që ka kjo lagje. Përralla ka karakterin e një tregimi që është përshtatur bazuar në historinë gojore të të moshuarve romë.

Autor Avdi Misini

TERZIMAHALA

U Prizrenu je nekada bila romska mahala. Prema starim ljudima, ovaj kraj je postojao više od pet vekova. Nalazi se u centru grada i u ovom naselju žive romske porodice poznate kao stare zanatlije. Ovo je romska „mahala“ (prev. komšiluk) „Terzimahala“.

Tada je mahala imala svoju kaldrmu, potok u kojem je tekla voda i kuće od blata. Mahala je oduvek imala oko 100 kuća i u tim kućama su živele porodice sa preko 20 članova. U jednoj kući u mahali našle su se četiri generacije. Stariji su mogli očekivati da vide čak i unuke svoje dece.

Skoro svaka kuća je imala svoje dvorište, kovačnicu, sobu, toalet. Nekada su kuće bile različitih boja. U starim vremenima kuće su imale mala vrata između dve kuće (zvana kapidžik), a karakteristika je bila da su dve do tri kuće imale zajednički glavni ulaz. Prostorije u kućama su bile čiste i ukrašene sa ćilimima, kapama, sejadama, šilte (prev. sedišta), jastucima i jastučnicama za jastuke. Kape i čerge (prev. ćilimi) prane su rečnom vodom na Jevrijskom mostu.

Romi su se u kućama grejali tagarom (postolje za ugalj), pampurom (prev. peć) ili naftašem. Skoro svaka kuća je imala bunar gde bi se uzimala voda za piće i kupanje. Svaka kuća je imala fenjer da osvetli kuću u noći. Bakrak napravljen od bakra (posuda za zagrevanje vode), činije, sinije (prev. različiti tanjiri), tepsije i drvena kašika bili su deo pribora za jelo koje je imala svaka romska porodica.

U ovoj mahali je vladala ogromna ljubav prema porodici, poslu i suživotu. Mladi su imali veliko poštovanje prema starijima i uvek su pomagali starijima. Terzimahala je u XIX (devetnaestom) i XX (dvadesetom) veku bila poznata kao mesto gde su ljudi sa sela dolazili i prodavali svoja dobra (robu). U starim vremenima mahala je imala svoje cevi, a kuće su imale i mala turbeta (trans. verski objekti).

Terzimahala je oduvek bila poznata po svojim kovačima i postojalo je skoro 60 kovačkih radnji poznatih kao "kovakhane". U leto, rano ujutru, otvarao bi se drveni kepenk (prev. prozor) kako bi se započelo sa radom. Odjek čekića preko nakovnja i duvanje „pišota“ preko plamena da bi se gvožđe zagrejalo, bili su poznati glasovi u mahali.

Nakovanj, čekić, klešta, dleto, čačka, ugalj, pišot i drugi alati bili su svakodnevni deo kovača. Kovači su zajedno sa svojim pomoćnicima izrađivali proizvode od gvožđa koje su prodavali ljudima iz sela koji su obrađivali zemlju. Kopita, testere, noževi, šporeti bili su neki od glavnih proizvoda kovača. Bilo je i žena koje su pomagale svojim muževima udarajući maljem preko nakovnja i prodiranjem u kopita. Na plamenu kojim se zagrevalo gvožđe kovala se večera i tu se grejala voda za kućne poslove. Neki od kovača iz Terzimahale imali su svoje radnje u centru grada Šadrvana na mestu poznatom kao „Surgija“.

Tu su pravili saće, mašne, kvake i druge kovačke proizvode. Neki kovači koji su imali svoje radnje u Surgiji su Džemil, Safko, Imer, Šeh Hetem, Avdi, Haki i drugi...

Kovači imaju i svoj praznik 28. Jun, poznat kao „Piri“ ili dan hazreti Dauti/Sv. David, koji je bio poznat kao najjači kovač. Na ovaj dan se okupljaju kovači Terzimahale, neko slavi a neko mevlud opeva, sprema se halva i deli u pregršt.

Terzimahalla je poznata kao kolevka romskog jezika, tradicije i kulture. U ovom naselju, romski je maternji jezik, romska odeća, običaji i kultura sačuvani su iz generacije u generaciju. Lako je bilo usmene predaje od starijih, nažalost nije bilo zapisa na papiru. Tokom poslednje tri decenije, zahvaljujući aktivizmu, Romi su počeli da pišu o sebi i svom životu.

U susedstvu su bile bogate i siromašne porodice. Krave, mazge, jagnjad i ovce bili su vlasništvo romskih porodica. Romi su kupovali pšenicu i mleli je u mlinovima koji se nalaze u Tabakhani, kod Dževrijinog mosta i na Marašu, a od brašna pripremljenog od pšenice pravili bi hleb. Creva, dzigerice, jagnjeće noge, mleveno meso sastavni su deo specijaliteta Romkinja. Sarma, punjene paprike, musaka, pita, pasulj u zemljanom tiganju, jahnija i zemljana tepsija bili su nezamenljivi deo romske trpeze. Svaka kuća je imala dobar miris sveže skuvane kafe koja je mlevena u malom ručnom mlinu.

Mnogi muškarci i žene radili su u raznim fabrikama u Prizrenu. Mnogi Romi su takođe radili u bolnici. Bilo je i Roma koji su sa samarima radili kao nosioci tereta (hamali) na bazarima kao što je bazar „Ćuljhan“, a među njima su najpoznatiji bili: Saiti, Fahati, Mahmuti, Ajvazi, Kaprapi, Uka, Selim i drugi.

Bilo je i Roma koji su radili kao kuriri u školi, kao što je Ramiz, koji je radio kao kurir u gimnaziji. Kao i kvalifikovani vodoinstalateri kao što su Saliu, električari, moleri, vodoinstalateri, berberi i čistači cipela. Bajrami i Tuni su bili poznati čistači cipela u Šadrvanu. Safetov otac, Ramće, bio je poznati informator i svojim karakterističnim glasom šetao je po komšiluku pozivajući kuće da se kredom farbaju, na primer za praznik 1. maja. Romi iz Terzimahale dali su svoj doprinos kao zanatlije još za vreme Osmanlija. Selim Šupi je bio osmanski vojnik koji je dugo boravio u Turskoj, kao i Hamit Maksuti.

Žene iz Terzimahale bile su poznate kao čiste i vredne žene koje su radile na održavanju i kao čistačice neromskih kuća i na svadbama. Tamo su Romkinje prale veš i farbale dvorište i kaldrmu. Tetka Besma, Vezira, Šašena, Gilka, nana Duša, Riva, Aska, Idrišahi, Rašija, Lejla, Šikria, Mantia, Hasia, Ferana bile su neke od čistih, jakih i mudrih Romkinja u Terzimahalli. Nana Kimete je bila jedina babica koja je porađala žene u Terzimahali. U to vreme, Najla Ćešmedži je svojim biljkama dugo lečila bolesne u komšiluku.

Starije Romkinje su u svakodnevnom životu nosile kombinaciju marame, pamučne košulje, dimije, kecelje (kanavice), ogrtača, klompi, papuča ili opinga, a kosu su vezivale lastikom. Na svadbama su mlade neveste nosile dimije, ručno rađenu košulju, mitan, papuče, cipele ili štikle. Mlade žene su na svadbama pravile frizure sa pletenicama i stavljale ljiljane u kosu, dok su starije žene nosile svilene marame na glavi. Poznata Koštanka bila je jedna od najlepših žena u komšiluku.

Starije žene su grejale klešta u mangalu (tangaru) i njima ukrašavale kosu. Lica su ofarbali cvetom zvanim „mazi“ i pravili bi ukrasne tetovaže na obrazima i čelu. Nana Idriša je bila žena koja je žicom ukrašavala mlade devojke koje će biti neveste. Za svadbe su Romi kupovali materijal i sami šili odeću.

Dok su stric Imer, Dželil, stric Kasem, Iljazi, Ibrahim Tulika, Menekše, Mahmut, Bejta, Dino, Aguši, Hzbija, Nuridin, Silejman, Kili Pupo, Sadriu bili neki od čistih, jakih i pouzdanih ljudi u Terzimahalli. Isak je bio poznati čovek koji je pozivao ljude na svadbe, koji je nosio sirup od ruže i peškiri na ruci. Sve dok je pozivao ljude na svadbe, deca bi trčala za njim kako bi popili slatkog sirupa od ruže. Pre njega je ovaj posao radio Hezbija.

Romi iz Terzimahale su takođe poznati u sportu. Bokseri kao što su Rustemi, Masari, Seferi, Jashari i Mamo su došli iz ovog kraja. Amet Berisha je bio poznati fudbaler koji je igrao za fudbalski klub „Liria“. Svi ovi Romi živeli su zajedno i sa ljubavlju u najstarijem romskom naselju „Terzimahale“.

Stariji muškarci su u svakodnevnom životu nosili pantalone, košulje i prsluke. Neki starci u prslucima u blizini svojih prijatelja nosili su odela. Mnogi muškarci su nosili sa sobom i češalj za češljanje kose. I stariji Romi su nosili brkove. Oni koji su pušili lule, bili su sastavni deo njih. Nosili su papuče, sandale, opande (papuče) i cipele.

Svadbe u Terzimahali su se dugo pamtile, jer se svadba dešavala nedelju dana sa svim običajima. Obrezivanje, veridbe, ženidbe, kana, noć žita bili su glavni razlozi da se ceo komšiluk, pored po rodice koja se venčava, bude srećan. Radnici (zvani "dumendije") služili su na venčanju i dobijali gostiljsku kuću gde se jela hrana.

Za proslave obrezivanja postavljao bi se sto usred komšiluka kako bi darivali članove porodice i komšije. Sve dok se dečak koji se obrezivao (sunetio) ne bi ispratio iz kuće svog strica sa bubnjevima, deca iz komšiluka bi se smenjivala noseći jastuke izvezene zlatnim nitima i jorgane koje su stavljali na postelju za obrezivanje. U trenutku kada bi se dečak sunetio, pilav koji bi tada već bio spreman, servirao se na tanjire i delio usred mahale gde su deca čekala da jedu vruć pilav. Isto tako, kada se dečak osuneti, u istom trenutku se kolje petao, koji se kasnije deli siromasima.

Nana Ruka i Nana Mantia bile su poznati likovi koje bi svojim šalama svadbe i zabave punile smehom i veseljom. Muzičari kao što su Nijo, Safeti, Bakiu, Bajra, Nehati, Karaki, Sami, Ilami, Šanija i drugi bili su neki od poznatih muzičara koji su doprineli venčanjima i kulturnim udruženjima kao što su "Durmiš Aslano", "Agimi", "Emin Duraku" i "Dogri Jol". U komšiluku su se nalazili i bubnjari poznati kao Pamuk, Zemanin otac Halim, Izetijev otac Amet, Aslan i surladžija Šanija, Redžep i Sulejman. Iznošena odeća, hrana od čorbe (čorbe) do baklave, bubnjevi, različita muzika i posebni običaji karakteristični su za velike svadbe u Terzimahali.

Ova mahala ima zastavu (bajrak) koju su Osmanlije poklonile kao zahvalnicu za doprinos romskih zanatlija u vreme Osmanlija. Vekovima se 22. maj obeležava u Terzimahali kao „dan Bajraka“ i ova zastava se posebnom ceremonijom u Terzimahali i nosi u grad Lez.

Uz muziku i igru Romi iz Terzimahale posetili su mesto zvano „Tocija“. Na ovom mestu bi mlade neveste, koje ne bi mogle zatrudneti, radile „nezir“ ili „nijet“ i uzimale vodu sa bakrom iz tirkja u Točili, pa bi se umivale u vinogradima kako bi im se želja ispunila.

Djurdjevdan – (Ederlezi) u Terzimahali se uvek slavio uz vatru, jagnjetinu, hranu, sreću, igru i ljubav. Romi 5. maja posećuju grobnicu Karabaš, koja se nalazi u blizini Terzimahale, a dolasku proleća raduju se, osim Roma, i druge zajednice. Karakteristika Karabaša je kupovina slatkih lančića ili gurabija. Ramazan, Ramazanski Bajram, Kurban Bajram, noć bibi (tetke), noć nove godine, Vasilica, Sultan Nevruzi su praznici koji se slave kao tradicija sa poštovanjem i posebnim običajima od davnina.

Tokom sedamdesetih, Romi Terzimahale su počeli sa svojim aktivizmom. Poznati Rom, albano-log Nisret Seharsoj iz Terzimahale učestvovao je na Kongresu Roma u Londonu. Iz ovog naselja je tokom godina 1980–1990, više od 20 mladih završilo srednju školu ili fakultet, a neki od njih su još uvek veoma poznati aktivisti, kako na Kosovu tako i u evropskim zemljama.

Prvi učitelj engleskog i romskog jezika, Imeri, takođe je bio iz Terzimahale. Tokom devedesetih, prvi Rom iz Terzimahale koji je uspešno završio političke studije bio je Luan. Posle rata na Kosovu, Romi iz Terzimahale su preuzeli političku reprezentaciju Roma. Prvi vođa Roma i zamenik bio je hodočasnik Zilfi Merdža.

Romi iz Terzimahale su vodili mnoge značajne događaje za napredak Roma. Godine 1969. osnovali su prvo kulturno društvo „Durmiš Aslano“, koje godinama čuva i vodi romski jezik, igru, nošnju i muziku. Sa mudrim aktivistima 1989. godine formirano je prvo amatersko romsko pozorište, koje i danas beleži veliki uspeh.

Veliki broj romskih intelektualaca iz Terzimahale, predvođeni profesorom Ibrahimom Elšanijem, Kujtimom Pačakom i Selahetinom Kriezijem, zvanično je napravio prvo pismo romskog jezika 1992. godine. I danas se koristi u medijima i književnost na romskom jeziku na Kosovu i šire.

Romi iz Terzimahale su nastavili razvoj romskih medija kako na Kosovu tako i u Evropi.

Romi iz Terzimahale su se uvek dobro slagali. Kako bi organizovali kulturne aktivnosti, mnogi Romi, aktivisti i oni koji su imali mala preduzeća i tezge, međusobno bi prikupljali novac za održavanje kulturnih aktivnosti. Koncerti, igre (žurke) i pozorišne predstave organizovani su na dobrovoljnoj osnovi.

Od 1970. godine Romi su počeli da odlaze u Nemačku da rade, a od tada počinje renoviranje naselja i izgradnja novih kuća. Vremenom se izgled naselja menjao. Kuće od ćerpiča počinju da se zamenjuju novim kućama izgrađenim od glinenih blokova. Okućnice od blata i kamena počele su da se zamenjuju betonskim dvorištima, sve dok naselje nije popločano kupolama.

Danas, iako je Terzimahalla u fazi modernizacije, ima još oko 100 kuća. Broj Roma koji žive u ovom naselju je zbog migracije smanjen, ali je obrazovanje Roma poboljšano. Vekovima je Terzimahala sačuvala romski duh.

Nekada je postojala i postoji mahala „Terzimahala“!

Priča je napisana na lokalnom dijalektu romskog jezika u Terzimahali. Ova priča je samo deo imovine koju ovaj kraj ima. Bajka ima karakter priče koja je prilagođena od usmene istorije romskih starih ljudi.

Autor Avdi Misini

TERZIMAHALA

For a long time, there has always been a Romani neighbourhood in Prizren. As the elderly tell the story, this neighbourhood has existed for over five centuries. It is situated in the city centre, and in this neighbourhood lived Romani families known to be old artisans. This is the Romani neighbourhood called "Terzimahala".

Back in the day, the neighbourhood was paved in stone, with a stream running through its adobe houses. The neighbourhood has always had roughly 100 houses, and families with more than 20 members lived in those houses. In a single house in the mahala, one could find four generations. The elderly could expect to see even their great-grandchildren.

Nearly every house had its courtyard, smith shop, kitchen, and toilet. Houses used to be of different colours. In the old times, houses used to have small doors between two houses, called *kapijik*, and traditionally one entrance was shared by two to three houses. The rooms in houses used to be clean and covered with different types of rugs, carpets, padded seating and pillows. They'd wash their rugs in the nearby river water under the Jevriya Bridge. Roma used to heat themselves in their houses with *tagareya* (a small plate on which coal was placed), stoves or fireplaces. Nearly every house had a well where they got drinking and bathing water. Every house had a lantern to light the house at night. A copper teapot, different kinds of plates, *caseroles*, and wooden spoons were the cutlery that every Romani family used to have.

This mahala had a huge love for family, work, and coexistence. The youngsters had a huge respect for the elders and would always help the older people. Terzimahala, in the nineteenth and twentieth centuries, was known as a place where people from villages would come and sell their goods. In olden times, the mahala had its pipes, and houses also had small shrines. Terzimahala was always famous for its blacksmiths, and nearly 60 smith shops, known as "*kovaqhane*", were in the mahala. In summer, the wooden windows opened early in the morning to start the work.

The echo of the sledgehammer over the anvil and the bellows blowing over the flames to heat the iron were the ubiquitous sounds one would hear in the mahala. Blacksmiths used anvils, sledgehammers, tongs, chisels, swages, coals, bellows, and other tools daily. Blacksmiths, together with their apprentices, used to make iron products which they sold to people from villages, who used the iron tools to work the land. Hooves, saws, knives, and rails were some of the main products of the blacksmiths. Some women used to help their husbands by hitting the sledgehammer over the anvil and cutting hooves. The flame used to heat the iron was also used for cooking dinner and heating the water needed for house chores.

Terzimahalla has been known as the cradle of the Roma language, tradition, and culture.

In this neighbourhood, the Roma mother tongue, Roma clothing, customs, and culture have been preserved from generation to generation. Although there were oral traditions passed down through the elders, there is, unfortunately, no written record. During the last three decades, thanks to the work of activists, Roma have begun to write about themselves and their lives.

There were rich and poor families in the neighbourhood. Cows, mules, lambs and sheep were the property of Roma families. The Roma bought wheat and ground it in mills located in Tabakhane, Jevriya Bridge, and Marash and made bread with the flour prepared from the grain. Intestines, liver, lamb, and minced meat have been integral parts of the speciality dishes made by Roma women. Sarma, stuffed peppers, moussaka, pita, beans in clay pans, yahni, and clay casseroles were irreplaceable dishes on the Roma table. Every house had the good smell of freshly brewed coffee that was ground in the small hand grinder.

Many men and women worked in various factories in Prizren. Many Roma also worked in the hospital. Roma also worked as porters in bazaars such as the "Qylhan" bazaar, among them, the most famous were: Sait, Fahat, Mahmut, Ayvaz, Chaprap, Uka, Selim and others. Roma also worked as school janitors, such as Ramiz, who worked as the high school janitor. There were qualified plumbers such as Sali, electricians, painters, barbers, and shoe cleaners.

Bayram and Tunj were well-known shoe cleaners by the Fountain. Safeti's father, Ramche, was a well-known bellman, and with his characteristic voice, he walked around the neighbourhood inviting everyone to the May 1st Celebration. The Roma of Terzimahalla. Terzimahalla contributed as craftsmen even during the time of the Ottomans. Selim Shupi was an Ottoman soldier who stayed in Turkey for a long time, as did Hamit Maksuti.

The women of Terzimahalla were known as clean and hardworking women who worked as maintenance staff and cleaners in non-Roma homes and at weddings. The Roma women washed clothes and painted the yard and the cobblestone. Aunt Besma, Vezirja, Shashena, Gylcha, nana Dusha, Riva, Aska, Idrisha, Rashidya, Leyla, Shukria, Mantia, Hasia, Ferana were some of the pure, strong and wise Roma women in the Terzimahalla. Nana Kimete was the only midwife who'd assisted women giving birth in Terzimahalla. Nayla Cheshmedji cured the sick in the neighbourhood with her plants.

In their everyday life, elderly Roma women wore a combination of a headscarf, cotton shirt, apron, cloak, clogs, slippers, or sandals and tied their hair with elastic bands. At weddings, young brides wore their handmade dresses, slippers, shoes, or high heels. Young women at weddings wore their hair in braids and placed lilies in their hair, while older women wore silk scarves on their heads. The famous Koshtanka was one of the most beautiful women in the neighbourhood.

Older women used to heat the pliers in the brazier and curl their hair with them. They painted their faces with a flower called "mazi" and made decorative tattoos on their cheeks and forehead. Nana Idrisha was the woman who used to decorate the young girls who would be brides. For weddings, the Roma would buy cloth and sew their own clothes. While uncle Imer, Djelil, uncle Kasim, Ilyaz, Ibrahim Tulika, Menekshe, Mahmut, Beyta, Dino, Agush, Hazbiya, Nuridini, Suleyman, Chili Pupo, Sadriuk were some of the clean, strong and dependable men in Terzimahalla. Isak was a well-known stentor who invited people to weddings, carrying rose syrup and a towel on his arm. While he invited people to weddings, children would run after him to drink the sweet rose syrup. Before him, Hezbiya did this work. The Roma of Terzimahalla have also excelled in sports. Boxers such as Rustem, Masari, Sefer, Jashar and Mamo have come from this neighbourhood.

Amet Berisha was a famous footballer who played for the Liria football club. All these Roma lived together and shared their great love for the oldest Roma neighbourhood, the "Terzimahalle". Older men in everyday life wore trousers, shirts, and vests. Some of these older men would hold pocket watches in their vests. Many men would also carry combs to comb their hair. Older Roma also wore moustaches. Those who smoked were never seen without a pipe in their mouth. They wore slippers, sandals, slippers, and shoes.

Terzimahalla weddings were remembered for a long time because a wedding was a week-long celebration. Circumcision, engagements, marriages, the night of the khan, and the night of the wheat, were the other main reasons for the whole neighbourhood to be happy, not just the family that was having a celebration.

Workers (called "dumenjiye") served at the wedding and were hosted in guest houses. For circumcision celebrations, they set the table in the centre of the neighbourhood to give gifts to family members and neighbours. While the boy who was about to be circumcised was escorted from his uncle's house with drums, the neighbourhood children took turns carrying gold threaded pillows and quilts, which they placed on the circumcision bed. At the moment when the boy was circumcised, rice was distributed to the crowd celebrating in the neighbourhood centre. Once the boy was circumcised, a rooster would be slaughtered, which was later given to the poor.

Nana Ruka and Nana Mantia were well-known comedians who, with their jokes, made weddings and parties roar with laughter and joy. Musicians such as Nijo, Safet, Baki, Bayra, Nehat, Karach, Sami, Ilami, Shani and others are some of the well-known musicians who would play at weddings and contributed to cultural associations such as "Durmish Asllano", "Agimi", "Emin Duraku" and "Dogru Yol".

The neighbourhood also had drummers, such as Pamuk, Zemana's father Halim, Izet's father Amet, Asllani and pipe players Shani, Redjep and Sulejman. Beautiful clothes, food which ranged from soup to baklava, drums, and music, are some of the unique customs characteristic of large weddings in the Terzimahalla.

This neighbourhood has its flag (banner), which the Ottomans awarded as a sign of "gratitude" for the contributions of Roma craftsmen during the time of the Ottomans. For centuries, May 22 has been celebrated in Terzimahalla as the "Banner day", and the flag is blackened with a special ceremony in Terzimahalla and is carried to Lez town. With music and dance, the Roma of Terzimahalla visited the place called "Toqila". In this shrine, young brides who could not get pregnant would pray, take water from copper teapots, and wash in the vineyards as a remedy.

St. George (Ederlezi) in Terzimahalle was always celebrated with fire, lamb, food, happiness, dance, and love. On May 5th, the Roma visited the Karabash tomb, which is located near Terzimahalla. Besides the Roma, other communities are also happy about spring's arrival and visiting the tomb. One tradition which characterises the visit to Karabash is the purchase of sweet necklaces. Ramadan, Eid al-Fitr, Eid al-adha, the Night of the bibi (aunt), the Night of the New year, Vasilitsa, and Sultan Nevruz are holidays celebrated as respected traditions and special customs since ancient times.

During the seventies, the Roma of Terzimahalla began to increase their activism. Nysret Seharsoj, a renowned Roma linguist from Terzimahalla, has participated in the Congress of Roma in London. In this neighbourhood, between 1980-1990, more than 20 young people finished high school or college; some are still powerful and well-known activists in Kosovo and other European countries. The first teacher of English and Roma, Ymeri, was also from Terzimahalla. During the nineties, the first Roma from Terzimahalla to successfully complete his political studies was Luan. After the war in Kosovo, the Roma of Terzimahalla took it upon themselves to lead the fight for Romani political representation. The first leader of the Roma and MP was Hadji Zulfı Merdja.

The Roma of Terzimahalla have led many important events for the progress of the Roma. In 1969, they formed the first cultural association, "Durmish Asllano", which preserves and guides the development of the Romani language, dance, clothing, and music. With the help of wise activists, the first amateur Roma theatre was established in 1989, and it still has great successes to this day. Many Romani intellectuals from Terzimahalla, including Professor Ibrahim Elshani, Kujtim Pacaku and Selahetin Kruezi, officially made the first alphabet of the Romani language in 1992. It is still used today by Romani-language media and literature in Kosovo and beyond.

The Roma of Terzimahalla have continued the development of Roma media both in Kosovo and Europe. The Roma of Terzimahalla have had a very good time among themselves. To lead cul-

tural activities, many Roma activists and those who had small businesses and stalls collected money to fund cultural activities. Concerts, dance parties, and theatrical performances were all organised voluntarily.

In the 1970s, Roma started going to Germany to work, and since then, the neighbourhood has begun to be renovated, and new houses have been built. Over time, the appearance of the neighbourhood changed. Houses made of adobe are beginning to be replaced by new houses built with bricks. Concrete courtyards replaced the mud and stone courtyards, and all neighbourhood streets have been paved.

Today, although Terzimahalla is undergoing modernisation, there are still around 100 houses. The number of Roma living in this neighbourhood has decreased due to migration, but the education of Roma has improved. For centuries, Terzimahalla has preserved Romanism.

Once upon a time, there was and still is the "Terzimahalla" neighbourhood!

The story is written in the local dialect of the Romani language in Terzimahalla. This story is only a part of the assets that this neighbourhood has. The tale has the character of a story that is adapted based on the oral history of the Roma elders.

Autor Avdi Misinit

TERZİMAHALLESİ

Prizren'de eskiden beri bir Roman mahallesi vardır. Eski Romanların nesilden nesile anlatıkları, bu mahalle yaklaşık beş yüz yıldır oradadır. Şehrin merkezinde yaşayan ve burada esnaf olarak bilinen Roman aileleri yaşar. Burası "Terzi Mahallesi" denilen Roman mahallesidir.

Eskiden mahallede doğal parke taşlar, dere ve tuğla evler bulunurdu. Mahallede eskiden genelde 100 ev bulunmuş ve bir evde en fazla 20 kişi yaşarmış. Bir ailede en fazla dört kuşak yaşarmış. Daha yaşlı bireyler, torunlarının çocuklarını bile görürlermiş.

Her evin kendi avlusu, atölyesi, nalbant dükkânı, odası ve günümüzde banyo olarak bilinen hamam varmış. Bu evlerin her biri farklı renklerdeymiş. Eski günlerde evlerin bir kapısı (kapıcık denen) bir evde iki veya üç evin ortak bir giriş kapısına sahip olan karakteristik özellikler taşımış. Evlerdeki odalar, halı ve kilimleri, sazlıkları, secdeleri, minderleri çok güzeldi. Halı ve kilimler tozdan dolayı temizlenirdi ve Cevriye köprüsünün altındaki nehirde yıkanırdu.

Romanlar evi ısıtmak için kömür, odun ve gaz kullanırlardı. Her evin yakınında içme ve temizlik için taşınan bir su kuyusu vardı. Her evin akşamları aydınlatılması için bir feneri bulunuyordu. Bakır kaplar, tabaklar, ahşap masalar, toprak kaplar ve tahta kaşıklar Roman ailelerin sahip olduğu mutfak eşyaları arasındaydı.

Bu mahallede aile, iş ve toplum sevgisi bulunurdu. Gençler yaşlılara büyük saygısı gösterirdi ve çocuklar her zaman büyüklere yardım ederlerdi. 19. ve 20. yüzyıllarda Terzi mahallesi, köylülerin ürünlerini satmak için geldikleri bir yer olarak biliniyordu. Eskiden mahallenin kendine ait çeşmeleri ve pınarları vardı ve evlerde küçük türbeler de yer alırdı.

Terzi mahallesi her zaman demircileriyle tanınıyordu ve mahallede demirci olarak bilinen yaklaşık 60 zanaatkâr vardı. Yaz aylarında sabah erken saatlerde demirci dükkânlarının ahşap kepenkleri açılır ve mesai başlardı. Demirin örse çarpması ve sıcak ateşte demirin ısınması mahallede her sabah olan bir rutindi.

Örs, çekiç, maşa, makas, üfleyici, kömür ve diğer aletler demircilerin günlük yaşamının bir parçasıydı. Demirciler, çıraklarıyla birlikte, toprağı işlemek için köylülere satmak için demir nesnelere yapardı. At nallar, çapalar, baltalar, bıçaklar, raylar, demircilerin yaptığı başlıca ürünlerdi. Demirhanelerde demir döven ve at nallarında delik açmada erkeklerine yardım eden kadınlar bulunurdu.

Demirhane ateşinde akşam yemeği için yemek hazırlanır ve ev içi kullanım için su ısıtılırdı. Şadırvan yakınlarındaki meydanında Terzi mahallesinin bazı demircileri, "Surgi ya" olarak bilinen yerde tezgahlarını açardı. Orada saç, kapı kilitleri ve diğer demirci ürünleri satardılar.

Burada tezgahları olan demirciler arasında Cemil, Safko, İmer, Şeyh Hatem, Avdi, Hakkı ve diğerler ustalar bulunurdu. Demirciler ayrıca "Esnaflar Günü" olarak bilinen 28 Haziran'da kendi bayramlarını ve en güçlü demirci olarak bilinen Hazreti Davut'un doğumunu kutlardı. Bu günde Terzi mahallesinden demirciler toplanır, kimisi bayram eder, kimisi mevlüd yapar, helva yapılıp mahallede dağıtırlardı.

Ünlü Terzi mahallesi aynı zamanda Roman dilinin, geleneğinin ve kültürünün doğduğu yerdi. Bu mahallede anadil, Roman kostümü, örf ve kültür nesilden nesile aktararak korunmuştur. Sözlü olarak anlatıldılar ve ne yazık ki kağıda aktarılmadılar. Son otuz yıl içinde Roman aktivizmi sayesinde Romanlar kendileri ve yaşamları hakkında yazmaya başladılar.

Mahallede zengin ve fakir aileler vardı. İnekler, koyunlar, keçiler ve boğalar Romanların servetinin bir parçasıydı. Romanlar tahıl alıp Tabakhane, Cevriye köprüsü ve Maraşi'de bulunan değirmenlerde öğütüp elde edilen undan ekmek yapardılar. Kadınlar işkembe, bağırsak, ciğer, kuzu butu ve kuru etten özel yemekler hazırlardı. Sarma, dolma, musakka, pide, güveçte fasulye, yahni gibi yemekler Roman sofralarının vazgeçilmezlerdi. El değirmeni ile öğütülmüş taze demlenmiş kahvenin kokusu her evde hissedilirdi.

Erkeklerin ve kadınların çoğu Prizren'deki fabrikalarda çalışıyordu. Pek çok Roman Sağlık Merkezinde de çalışmış. "Kulhano" pazarı gibi pazarda emsal olarak çalışan Romanlar da vardır ve bunların en ünlüleri Sait, Faat, Mahmut, Ayvaz, Çaprap, Uko, Selim ve diğerleridir. Romanlardan bazıları okullarda kurye olarak da çalıştılar. Ramiz lisede çalışan bir kuruyeydi. Ayrıca yüksek nitelikli ustalar da vardı. Bu Sali'ydi ve ayrıca elektrikçiler, boyacılar, tesisatçılar, bıçakçılar ve ayakkabı boyacıları da vardı. Bayram ve Tuni, Şadrvan'da ünlü ayakkabı temizleyicileriydi.

Safet'in babası Ramçe, bayramlar ile ilgili mahallede tanınan bir haberciydi ve karakteristik sesiyle mahalleyi dolaşıp evlerin süslenmesini isterdi, örneğin 1 Mayıs için. Osmanlı döneminde Terzi mahallesi sakinlerinin ülkeye büyük katkısı olmuştur. Selim Şupi ve Hamit Maksuti uzun süre Türkiye'de yaşamış Osmanlı askerleriydi. Terzi mahallesinin kadınları güzel ve çalışkan olarak bilinirdi. Roman olmayan evlerin ve düğünlerin temizliğine özen gösterirdiler. Roman kadınları Türk kadınları için de çalıştılar. Evlerini yıkar, temizler ve toparlardı. Teza Bema, Vezira, Şaşena, Gülça, Duşa Mona, Riva, Aska, Idrişa, Raşida, Leyla, Şukriya, Mantiya, Asya, Ferhana, Terzi mahallesinin güzel, zeki ve güçlü kadınları arasındaydı. Ünlü Kimeta Mona, Terzi mahallesinde kadınları doğurtan tek ebeydi. Nayla Çeşmeci, bitkilerini uzun süre Terzi mahallesindeki insanları tedavi etmek için kullandı.

Yaşlı kadınlar başlarına bir eşarp bağlardı, basma gömlek, şalvar, kaban, nalın ve terlik veya köy ayakkabılar giyerdi; ve saçlarını ipe bağlardı. Bir düğünde genç gelinler şalvar, oyalı gömlek, mintan, terlik, topuklu ayakkabı giyerlerdi. Düğünlerde genç kızlar saçlarına örgü ve tokalar, yaşlı kadınlar ise işlemeli atkılar takarlardı. Yaşlı kadınlar ise, yüzlerine ağartıcı ve krem, duda

klarına ruj sürerdi, yanaklarını ve alınlarını "maziya" adı verilen bir çiçekten dekoratif bir kalem yapıp sürerlerdi. İdrîşa Mona, müstakbel gelinleri süsleyen ünlü bir kadındı. Bir düğün için Romanlar kumaş satın alır ve terzilerde kıyafet diktirirlerdi.

İmer Aco, Celil, Kasım Dayo, İlyaz, İbrahim Tulika, Menekşe, Mahmut, Beyto, Dino, Hazbi, Nuredin, Süleyman, Çili Pupo, Sadri, Terzi mahallesinin yakışıklı, güçlü ve saygın adamlarından bazılarıydı. Isak Aco, omzunda gül şerbeti ve havlu taşıyan ünlü bir düğün davetçisiydi. Düğüne davet etmeye gittiğinde küçük çocuklar gül şerbetini içmek için peşinden koşardı. Ondan önce, bu görevi Hazbi yapıyordu. Terzi mahallesinden gelen Romanlar sporda da ünlüydü. Bu mahallenin ünlü boksörleri Rüstem, Masar, Sefer, Yaşar ve Mamo'dur. Amet Berisha ünlü bir futbolcuymuş ve Liriya için oynardı. Bütün bu Romanlar, eski Terzi mahallesinde ortak yaşamı ve sevgiyi beslediler. Yaşlı adamlar pantolon, ceket, bel kemeri ve yelek giyerlerdi. Bazı erkekler yeleklerinin beline yakın bir zincir takarlardı. Sennalı birçok erkek saçlarını taramak için yanında tarak taşırdı. Yaşlı adamların bıyıkları vardı. Tütün içenlerin yanlarında tütün borusu vardı. Terlik, sandalet, kır ayakkabısı ve ayakkabı giydiler.

Roman düğünleri bir hafta sürdüğü ve mümkün olan her türlü âdet yapıldığı için uzun süre hatırlanırdı. Roman aileler sünnet, düğün münasebetiyle kutlamalar ve kına geceleri yaparlardı. Akrabalar düğünlerde ve yemeklerin servis edildiği kiralık pansiyonlarda görev yapardı. Sünnet yapılırken, mahallenin ortasına akraba ve komşuların hediyelerini bıraktığı bir masa konurdu. Sünnet olunan çocuk dayı evinden davullarla alınır; mahalle çocukları sünnet yatağına konulacak yastık ve yorganı getirirdi. Çocuğun sünneti yapıldığı anda, çocukların pilav yemek için bekledikleri mahallede türbenin yanında kaseler ile pilav dağıtılır. Çocuk sünnet olunca horoz kesilir, eti daha sonra fakirlere dağıtılır. Ruka Mona ve Mantiya Mona, Terzi mahallesindeki düğünleri ve şenlikleri neşelendiren kadınlardı. Nico, Safet, Baki, Bayro, Nehat, Karaç, Sami, İlyami, Şani ve diğerleri, düğünlerde çalan ve "Durmuş Aslano", "Agimi", "Emin Duraku" ve "Doğru Yol" gibi kültürel toplulukların bir parçası olan en ünlü müzisyenlerden bazılarıydı. Mahallede ayrıca Pamuk, Zemana'nın babası, Halim, İzet'in babası, Amet, Aslan gibi ünlü davulcular; Şani, Recep ve Süleyman gibi zurnacılar bulunurdu. Düğünler, güzel giysiler, çorbadan baklavaya kadar lezzetli yiyecek ve içecekler, davullar, çeşitli müzikler, gelenekler ile karakterize edilirdi.

Bu mahallenin, Osmanlı'dan Roman ustalara şükran ifadesi olarak verilen kendi bayrağı vardır. Yüzlerce yıldır Terzi mahallesi 22 Mayıs'ı "Bayrak Günü" olarak kutluyor ve bu bayrak özel bir törenle kaldırılarak taşınıyordu. Müzik ve şarkılar eşliğinde mahalle sakinleri de Toçila'yı ziyaret ediyor. Burada gebe kalamayan genç gelinler niyet edip Toçila'daki türbeden bir sulama kabı ile su içip, dileklerini yerine getirmek için bağda yıkanır.

Terzi mahallesindeki Hıdırellez her zaman ateşle, kuzularla, yeme ve içmeyle, neşeyle, dansla ve aşkla kutlanır. 5 Mayıs'ta Romanlar, Terzi Mahallesi yakınında bulunan Karabaş türbesini ziyaret eder ve burada Romanlar ve diğer halklar ile yazın gelişini kutlarlar. Burada tatlı kolyelerin satılı

ması Karabaş'ın bir özelliğidir. Ramazan Ayı, Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı, Bibi Gecesi, Yılbaşı, Vasilitsa, Sultan Nevruz, burada Romanların eski çağlardan beri bir gelenek olarak tüm örf ve saygıyla kutladıkları bayramlardır.

Yetmişli yıllarda bu mahalledeki Romanlar eylemlerini yoğunlaştırdılar. Londra'da düzenlenen Roman kongresine Terzi mahallesinden ünlü Roman Arnavutolog Nusret Seharsoy katıldı. 1980-1990 döneminde, yaklaşık 20 genç Roman yüksek öğrenimden mezun oldu ve bunlardan bazıları hala hem Kosova'da hem de Avrupa'nın diğer bölgelerinde büyük aktivistler olarak tanınıp, faaliyet gösteriyorlar. İlk Roman İngilizce ve Romanca öğretmeni İmer, Terzi mahallesindedir. Doksanlarda Luan, Terzi mahallesinden siyasi eğitimini onur derecesiyle tamamlayan ilk Romandı. Kosova'daki savaştan sonra Terzi mahallesinden Romanlar, Romanları siyasette temsil etme görevini üstlendiler. İlk Roman lideri ve milletvekili Hacı Zulfi Merca idi.

Terzi mahallesindeki Romanlar, Romanların gelişimi açısından önemli birçok olayın taşıyıcısı olmuştur. 1969'da yıllarca Roman dilini, folklorunu, kostümlerini ve müziğini besleyen ilk kültür topluluğu olan "Durmish Aslano'yu kurdular. 1989'da Roman entelektüeller, bugün hala başarılı olan ilk Roman amatör tiyatrosunu kurdular. Terzi mahallesinde bulunan çok sayıda Roman entelektüeller, İbrahim Elşani, Kuytim Paçaku ve Selatin Kruezi'nin liderliğiyle, 1992'de Roman alfabesini yarattılar. Bugün hala Kosova ve Avrupa'nın ötesinde Roman medyasında ve edebiyatında kullanılmaktadır.

Terzi mahallesinden Romanlar, Kosova'da ve Avrupa'nın ötesinde medya alanını geliştirdi. Terzi mahallesinde Romanlar büyük bir dayanışma içerisindeydiler. Birçok Roman aktivist ile küçük işletmeleri ve tezgahları olanlar, kültürel faaliyetleri sürdürmek için kendi aralarında para topladılar. Gönüllülük esasına göre konserler, şenlikler ve oyunlar düzenlenirdi.

1970 yılından itibaren Romanlar çalışmak için Almanya gitmeye başlamış ve bu süre zarfında yeni evler inşa edilmiştir. Mahallenin görünümü zamanla değişti. Artık tuğla evler yerine blok evler yapılıyordu. Çamur ve taş avluların yerini şimdi beton avlular aldı. Bugün Terzi mahallesi oldukça modernize edilmiş olsa da halen 100'e yakın ev bulunuyor. Burada yaşayan Romanların sayısı göç nedeniyle azalmış, ancak eğitim düzeyi ile durum düzelmiştir. Bu mahalle, Roman kimliğini yüz yıldan fazla bir süredir koruyor. Eski zamanlarda ve hâlâ olan bir Terzi mahallesi var!

Hikaye, Terzi mahallesinde konuşulan yerel lehçede yazılmıştır. O, bu mahallenin sahip olduğu zenginliğin bir parçasıdır. Hikaye, aslen yazarın bilgisine ve eski Romanların sözlü hikayelerine göre yazılmış bir anlatı karakterine sahiptir.

*Halk masalı
Yazar Avdi Misini*

YA O KARO YA O MARO

Angleder but vahti sine yekh romano qhavo kova jivdinelay para familia ani romani mahala. Yekh dive, oleske kherune manusha biqvhaldele te kinel maro. Lela ov o drom vash te nakhel ji ki furuna kay arakhlolay ano foro. Phirindoy o drom o romano qhavo ushkavla pedral yekh kasht thay o kashtesko karo khuvla ani patmad oleske proski. Ov sinele bare dukha thay dikhelay sar te cidel o kashtesko karo numay nashti resla te kerel akava korkoro.

Pashe peste dikhla e furuna thay khuvgya andre vash te puqel e furunjiya sar shay te cidel o karo.

- Kako, shay te cide mandar akava kashtesko karo kay khuvgya ano moro pro? – puqla o romano qhavo.

O furunjiya dikhla olesko pro thay phengya kay shay te azhutinel ole. Ayekha, ov lela e kleshta thay po lokhe cidingya o kashtesko karo kotar e qhavesko pro.

Palo odova, o furunjiya frdingya o karo ani yag vash te pekel o mare thay phengya:

- Ake terneya, cidingyum tuta o karo, tromalisalan.

O romano qhavo loshalo naysinla oleske thay phenla:

- Ov sasto kako, o devel te garavel tut. Numay shay te irane mange o kashtesko karo kay ikal-gyan me prosta? Kheresta biqhaldema te kinav maro, me aqhilum dosna thay musay sim te sikavav olenge o karo kay sine sebepi vash moro dosna aqhipe.

- Terneya, me azhutingyum tute thay o karo qhigyum ani yag vash te pekon o mare – respodinla qudim o furunjiya.

- Me alum te kinav maro numay me proste khuvgya o karo, akana mangava YA O KARO YA O MARO

- phengya o romano qhavo.

- Terneya, me o karo qhigyum ani yag, nashti te davtut – phengya o furunjiya.

- Odoya ver dema yekh maro, odoleske kay me alum te kinav o maro a tu lelan mandart o karo thay oleya peklan tere mare – phengya o romano qhavo.

O furunjiya gndingya thay phengya e romane qhaveske:

- Tu terneya sian gojaver manush. Ini kay sinay ani bilaqi situacia triumfingyan o maro vash tiri familia. Situ hako, soske tere kashteske karoa me peklum o mare, a tuke perla te le yekh maro.

- phengya o furunjiya.

Ayekha o terno romano qhavo loshalo thay pere dukhavde proa lela o maro thay irangyape khere.

Selikane paramisi

Alusardili thay adaptisali kotar o Avdi Misini

O THERA, O BUKA!

Shumë kohë më parë ishte një djalë rom i cili jetonte me familjen e tij në lagjen e romëve. Një ditë, njerëzit e shtëpisë e dërguan të blinte bukë. Mori rrugën për të shkuar deri te furra e cila gjendej në qytet. Duke ecur rrugës, ai shkeli mbi një dru dhe thera e drurit i hyri në thembrën e tij. Ai pati dhimbje të mëdha dhe shikonte se si ta hiqte therën e drurit, por nuk arrinte ta bënte këtë i vetëm.

Afër tij, ai pa furrën dhe hyri brenda për të pyetur furrtarin se si mund të hiqte therën.

- Axhë, a mund ta hiqni nga unë këtë therë të drurit që më ka hyrë në këmbë? – pyeti djali rom.

Furrtari e shikoi këmbën e tij dhe i tha që mund t'i ndihmonte. Kështu, ai mori danat dhe ngadalë e hoqi therën e drurit nga këmba e djalit.

Pas kësaj, furrtari e hodhi therën në zjarr për të pjekur bukët dhe tha:

- Djalosh, e hoqa therën, shpëtove.

Djali rom i gëzuar e falënderoi dhe i tha:

- Faleminderit axhë, zoti të bekoftë. Por, a mund të ma kthesh therën e drurit që e nxore nga këmba ime? Nga shtëpia më dërguan të blej bukë, unë u vonova dhe duhet t'u tregoj që thera ishte arsyeja për vonesën time.

- Djalosh, unë të ndihmova dhe therën e hodha në zjarr për t'i pjekur bukët – u përgjigj i çuditur furrtari.

- Unë erdha të blej bukë por në këmbën time hyri thera, tani kërkoj O THERËN, O BUKËN – tha djali.

- Djalosh, unë therën e hodha në zjarr, nuk mund të ta kthej – tha furrtari.

- Atëherë më jep një bukë, për arsye se unë erdha të blej një bukë e ti more nga unë therën dhe me të bukët i poqe – tha djali rom.

Furrtari u mendua dhe iu përgjigj djalit rom:

- Ti djalë i ri, je i zgjuar. Edhe pse ishe në situatë të keqe, fitove bukën për familjen tënde. Ke të drejtë, për shkak se me therën tënde unë i poqa bukët, ty të takon të marrësh një bukë – tha

furrтари. Kështu djali i ri rom i gëzuar, edhe me këmbën e kishte të lënduar, e mori bukën dhe u kthye në shtëpi.

Përrallë popullore

Përzgjedhur dhe përshtatur nga Avdi Misini

ILI TRN ILI HLEB

Bio jednom jedan Rom koji je sa porodicom živeo u romskoj četvrti. Jednog dana su ga roditelji poslali da kupi hleb. Krenuo je prema najbližoj pekari u gradu. Dok je hodao, nagazio je na drvo i trn mu je ušao u nogu. Noga ga je jako bolela i pokušavao je da izvadi trn, ali nije mogao sam.

Ugledao je obližnju pekaru i prišao starom pekaru da ga pita kako da se oslobodi trna.

- Gospodine, možete li molim vas izvaditi ovaj trn iz moje noge? – upitao je Rom.

Pekar je video njegovu nogu i rekao mu da mu može pomoći. Uzeo je klešta i lako izvadio trn iz dečakove noge.

Nakon ovoga pekar baci trn u plamen da ispeče hleb i reče:

- Eto mladiću, skinuo sam trn, jesi li bolje?

Rom, srećan zbog svoje noge, zahvalno odgovara:

- Hvala gospodine, neka vas Bog sačuva. Možete li mi, molim vas, dati trn koji ste mi izvadili iz noge? Roditelji su mi rekli da odem da kupim hleb, zakasnio sam i sada moram da im pokažem razlog zbog kojeg kasnim.

- Mladiću. Pomogao sam ti i stavio sam trn u vatru da ispečem svoj hleb – odgovara iznenađeni pekar.

- Došao sam da kupim hleba, ali sam nagazio na trn, sad hoću ILI TRN ILI HLEB – rekao je Rom.

- Dečače, stavio sam trn u vatru, ne mogu da ti ga vratim – rekao je pekar.

- Onda mi daj hleb, jer ja mogu da kupim hleb, a uzeo si mi trn, i hleb si ispekao sa njim – rekao je Rom.

Pekar se zamisli i reče Romu:

- Vi ste mladiću veoma pametni. Iako ste bili u veoma lošoj situaciji, zaradili ste hleb za svoju porodicu. U pravu si, jer sam ispekao hleb sa trnom koji sam izvadio iz tvoje noge, i ti zaslužuješ hleb – rekao je pekar. I tako je srećni Rom sa povređenom nogom dobio hleb i otišao kući.

*Narodna bajka
Odabrano i prilagođeno od Avdi Misini*

ETHER THE THORN OR THE BREAD

Once upon a time, a Romani guy lived with his family in a Romani neighbourhood. One day, his parents sent him to buy bread. He headed towards the nearest bakery in town. As he was walking, he stepped on a piece of wood, and its thorn got stuck in his foot. His foot hurt a lot, and he tried to pull the thorn out but couldn't do it alone.

He saw a nearby bakery and approached the old baker, and asked him to help him to remove the thorn.

- Sir, can you please take this thorn out of my foot? – asked the Romani guy.

The baker saw his foot and told him that he could help him. He took the pliers and quickly took the thorn out of the boy`s foot.

After this, the baker threw the thorn in the fire and said:

- There you go, young man, I took out the thorn. Are you better now?

The Romani guy, happy about his foot, gratefully replied:

- Thank you, sir! May God bless you. Can you please give me the thorn you took from my foot? My parents told me to go and buy bread, but I will be late, and I must show them why I am late.

- Young man. I helped you and threw the thorn in the fire that bakes my bread! – responded the surprised baker.

- I came here to buy bread, but I stepped on a thorn; now I want EITHER THE THORN OR THE BREAD – said the Romani guy.

- Young boy, I threw the thorn in the fire; I cannot give it back to you – said the baker.

- Then give me the bread because I came to buy bread, and you took the thorn from me, and you baked it with it – said the Romani guy.

The baker thought for a while and told him:

- You are a very clever young man. Although you were in a very bad situation, you earned a loaf of bread for your family. You are right. Because I baked the bread with the thorn I took from

your foot; you deserve a loaf of bread – said the baker. So, the happy Romani guy with his hurt leg got the bread and went back home.

Folk fairy tale

Selected and adapted by Avdi Misini

YA DİKEN YA EKEMEK

Çok uzun zaman önce, Roman mahallesinde yaşayan küçük bir Roman çocuğu varmış. Bir gün, ailesi onu ekme almaya göndermiş. Evden ekme almak için yola çıkmış. Yolda yürürken küçük Roman çocuğu bir ağacın dalına bastı ve ağacın dikenini parmağına girdi. Büyük bir acı içindeydi ve o dikenini nasıl çıkaracağım diye düşünüyormuş, fakat onu tek başına çıkaramıyormuş.

Yakınında bir fırın görmüş ve içeri girip fırıncıya ayağındaki dikenini nasıl çıkarabilirim diye sormuş?

- Amca, ayağımdaki dikenini çıkarabilir misin? – diye sormuş Roman çocuğu.

Fırıncı çocuğun ayağını görmüş ve ona yardım edeceğini söylemiş. Penseyi almış ve çocuğun ayağındaki ağaç dikenini çıkarmış.

Ondan sonra fırıncı dikenini ateşe atmış ki fırındaki ekmekler pişsin diye ve ona dönüp demişki:

- İşte genç adam, ayağındaki dikenini çıkarttım, rahatladın şimdi.

- Teşekkürler amca, Allah sana iyilik versin. Ayağımdaki ağaç dikenini bana geri verebilir misin?

Evdekiler beni ekme alayım diye fırına gönderdiler, fakat ben çok geç kaldım, onlara neden geç kaldığımı ve dikenini göstermek zorundayım.

- Genç adam, ben sana yardım ettim, ve dikenini fırına ekmele pişsin diye attım.

- Ben ekme almaya çıktım, fakat ayağımı dikene batırdım, şimdi YA DİKEN YA da EKMEK istiyorum! – demiş Roman çocuğu.

- Genç adam, ben o dikenini fırına attım, sana dikenini veremem – demiş fırıncı.

- Onun için bana bir ekme ver, ben ekme almaya geldim, sen dikenini aldın ve ekmekleri pişirdin

- demiş Roman çocuğu.

Fırıncı düşünmüş ve Roman çocuğuna:

- Genç adam, sen akıllı birisin. Kötü durumda olduğun için, ekmeği kaptın. Hakkın var çünkü senin dikeninle ekmeği pişirdim, o yüzden bir ekme alabilirsin! – demiş fırıncı.

Roman çocuęu mutlulukla ekmeęi alıp evine donmuő.

Halk masaları

Avdi Misini tarafından seçilmiő ve uyarlanmıőtır.

O PHURO THAY PHURI

Angleder but bersha sine yekh phuro thay yekh phuri kola buderi desar trianda bersh jivdinde khetane. On savaht jivdinde ano qororipe. Ovindoy may phure, palo yekh vahti, on shrdinde te akushenpe mashkar peste. Sako dive akushenape thay yekh dive lelepe kan kay te ulavgyon. Ayekha, ulavdile o phuro thay e phuri.

Palo olengo ulavipe, o phuro gndingya kay te kerel peske yekh kher kotar o lond, ji kay e phuri lela te kerel peske kher kotar e qik! Ini kay on na jivdinena yekhe thane, o phuro thay e phuri kerde pere khera ano yekhuno gav thay ano nilay shrdinde te jivdinen ano pere neve kerde khera.

Numay, na gelo but vahti, palo kay e samay uli may shudri thay shrdingya te perel brshin, janindoy kay o lond si kovlo o phuresko kher rumisalo.

Ki yaver rig, e phuri lungargya normalune te jivdinel ano poro kher kerdo kotar e qik.

O phuro aqhilo ani bilaqi situacia thay palo kay nashti kergya niso gelo ji ko phuryako kheresko vudar thay margya o vudar!

- Phuriye, putar o vudar!

E phuri sine holami thay vakergya oleske kay na puterla oleske o vudar.

O phuro palem ruyjingya ola te puterel o vudar, numay e phuri palem na putergya o vudar.

Palo yekh tikno vahti, shrdingya te perel yiv thay o phuresko kher kotar o lond sah bilavdilo. Kana e phuri dikhla e phure kay beshela ko prago pere bilavde kheresko, oy shungyape bilaqe, iklisti avri thay phengya:

- Phureya, shudro si avri, ava mere khereste!

O phuro loshalo yekhatar gelo ko phuryako kher.

Ayekha, palo yekh harno vahti o phuro thay e phuri ule khetane palo yekh tikno na lekanipe.

Akalea so duy phure lele kan kay nashti te jivdinen bizo yekh yaver.

Selikani paramisi

Alusardili thay adaptisali kotar o AVDI MISINI.

PLAKU DHE PLAKA

Para shumë viteve na ishte një plak dhe një plakë të cilët më shumë se tridhjetë vite jetonin së bashku. Ata gjithmonë kishin jetuar në varfëri. Duke u plakur, pas një kohe, ata filluan të grinden mes vete. Çdo ditë grindeshin dhe një ditë u pajtuan që të ndahen. Kështu, plaku dhe plaka u ndanë.

Pas ndarjes së tyre, plaku mendoi për të ndërtuar një shtëpi prej kripe, kurse plaka filloi të ndërtonte një shtëpi prej lloçi! Edhe pse nuk jetonin së bashku, plaku dhe plaka i kishin ndërtuar shtëpitë e tyre në të njëjtin fshat dhe gjatë verës filluan të jetonin në shtëpitë e tyre të reja.

Por, nuk kaloi shumë kohë, pasi që moti ishte ftohur dhe filloi të binte shi, e duke ditur që kripa tretet nga uji, shtëpia e plakut u shkri.

Në anën tjetër, plaka vazhdoi të jeton në shtëpinë e saj të bërë prej lloçi.

Plaku mbeti në situatë të pakëndshme dhe pasi që nuk mundi të bënte asgjë shkoi deri të dera e shtëpisë së plakës dhe trokiti!

- O Plakë, hape derën!

Plaka ishte e hidhëruar dhe i tha që nuk e hap derën.

Plaku përsëri e luti që ta hapte derën, por plaka përsëri nuk e hapi derën.

Pas një kohë të shkurtër, filloi të bjerë borë dhe plaku po ngrinte nga i ftohti, se shtëpinë prej kripe ia kishte shkrirë shiu.

Kur plaka e pa plakun tek rrinte te pragu i derës së shtëpisë së shkrirë, u ndie keq, doli jashtë dhe i tha:

- O Plak, jashtë bën ftohtë, eja në shtëpinë time!

Plaku i gëzuar menjëherë shkoi në shtëpinë e plakës.

Kështu, plaku dhe plaka e kuptuan se nuk mund të jetonin pa njëri-tjetrin, dhe ata nuk u grindën kurrë më.

Përrallë popullore

Përzgjedhur dhe përshtatur nga Avdi Misini

STARAC I STARICA

Jednom davno živeli su starac i starica koji su živeli zajedno više od trideset godina. Bili su veoma siromašni. Kako su starili, posle izvesnog vremena, počeli su da se svađaju. Svađali su se svaki dan i jednog dana su odlučili da se razvedu. I razveli su se.

Nakon njihovog razvoda, starac je osmislio da sebi napravi kuću od soli, a starica je odlučila da sagradi kuću od blata! Iako nisu živeli zajedno, starac i starica su sagradili svoje kuće u istom selu i godinu dana nakon toga, odnosno sledećeg leta počeli su da žive u novim kućama.

Međutim, nakon kratkog vremena, kako se vreme pogoršalo i počela je kiša, znajući da se so topi, kuća starca je bila uništena.

S druge strane, starica je nastavila da živi u svojoj kući od blata.

Starac je bio u lošem stanju i pošto nije mogao da nađe rešenje, otišao je i pokucao na vrata starice!

- Stara, otvori vrata!

Starica se naljutila i rekla mu da neće otvoriti vrata.

Starac ju je ponovo molio da otvori vrata, ali starica i dalje nije otvorala vrata.

Posle nekog vremena počeo je da pada sneg i starčeva kuća od soli se potpuno otopila.

Kada je starica videla starca kako sedi na pragu svoje rastopljene kuće, bilo joj je žao pa je izašla i rekla:

- Stari, napolju je hladno. Dođi u moju kuću!

Srećni starac je odmah otišao kod starice.

Tako su starac i starica posle izvesnog vremena opet bili zajedno. Shvatili su da ne mogu živjeti jedno bez drugog.

Narodna bajka

Odabrano i prilagođeno od Avdi Misini

THE OLD MAN AND THE OLD WOMEN

Once upon a time, an old man and an old woman lived together for more than thirty years. They were very poor. As they grew older, they started arguing. They argued every day, and one day they decided to divorce.

After their divorce, the old man thought of building a house for himself out of salt, while the old woman decided to make a house out of the mud! Although they did not live together, the old man and the old woman built their houses in the same village. They started living in their houses as soon as they built them.

However, after a short time, as the weather got worse and it started to rain, and water caused the salt to melt, the old man's house was destroyed.

On the other hand, the old woman continued living in her mud house.

The old man was ruined, and he couldn't find any solution after that, so he knocked on the old woman's door!

- Old woman, open the door!

The old woman was angry and told him that she would not open the door.

The old man begged her again to open the door, but the old woman still didn't open the door. After a while, it started to snow, and the old man's salty house had totally melted.

When the old woman saw the old man sitting at the edge of his melted house, she felt bad, went out, and said:

- You old man, it is cold outside. Come inside!

The happy old man ran into the old woman's house.

This is how the old man and the old woman understood that they could not live without one another and never argued again.

Folk fairy tale

Selected and adapted by Avdi Misini

YAŞLI ADAM VE YAŞLI KADIN

Uzun zaman önce, 30 yıldır beraber yaşayan yaşlı bir adam ve yaşlı bir kadın varmış. Onlar hayatları boyunca hep çok fakir yaşamışlar. Bir zaman sonra yaşlı çift kavga etmeye başlamış. Her gün kavga ediyorlarmış ve bir gün ayrılmaya karar vermişler.

Ayrıldıktan sonra, yaşlı adam kendine tuzdan, yaşlı kadın ise kendine çamurdan bir ev yapmış! Yaşlı adam ve yaşlı kadın evlerini aynı köyde yapmışlar ve yazın yeni evlerinde yaşamaya başlamışlar.

Aradan uzun zaman geçmeden, yazdan sonra sonbahar mevsimi gelmiş ve havalar soğuk olmaya başlamış, yağmur yağmış, tuz güçlü olmadığı için yaşlı adamın evi bozulmuş.

Diğer tarafta, yaşlı kadın çamur evinde mutlu bir şekilde yaşıyormuş.

Yaşlı adam, kötü bir durumda kalmış ve yaşlı kadının evine gitmiş, onun kapısını çalmış!

- Aç kapıyı, yaşlı kadın!

Yaşlı kadın ona sinirliymiş ve ona kapısını açmayacağını söylemiş.

Yaşlı adam yine kapıyı çalmış ve yaşlı kadın yine kapıyı açmamış.

Bir zaman sonra kar yağmaya başlamış ve yaşlı adamın tuzdan evi yok olmuş.

Yaşlı kadın o durumu görmüş ve üzülmüş. Hemen dışarı çıkmış ve demişki:

-Yaşlı adam, dışarısoğuktur, benim evime gel!

Kısa bir süre sonra yaşlı çift barışmış.

Yaşlı çift birbirinden ayrı yaşayamayacaklarını anlamışlar.

Halk masaları

Avdi Misini tarafından seçilmiş ve uyarlanmıştır.

O rat pani
nashti te ovell

O RAT PANI NASHTI TE OVEL

Anglo yekh vahti jivdinela sine yekh thagar. Ov sinele but baro barvalipe. Ini kay sine but barvalo, ov sine bibahtalo vash o sebepi kay na sinele qhave. Palo olesko prandipe, nakhle trin bersha kotar olesko baro biyav, numay ov pandar na sinele qhave.

Dikhindoy akaya situacia oleski romni geli ko but saslarne vash te dikhel soske na ovelola qhave, numay nashti arakhla o drab. Akala situaciata o thagar sinele baro pharipe ano vilo feri so janela kay olesko thagaripe ka aqhol bizo kustik thay palo olesti nane ko ka phiravel o thagaripe.

Nakhindoy o vahti, yekh dive ani thagaripeski avlin koya sine but bari phirelay o veziri thay ov phengya e thagareske:

- Pakivalo thagar, vash ma te dukhal toro vilo may buderi, may shukar si te len yekh qhavo e yaver dadalarendar. Odoya ver me ka vakerav sarinenge kay biandilo tumenge yekh qhavo. E qhave niyekh na ka rodel thay niyekh na ka janel kay o qhavo na si tumare ratesta.

- vakergya o veziri.

Gndindoy andar peste o thagar phengya kay akaya si shukar ideya thay phengya e vezireske te kerel akava.

Yekhatar o veziri ikhilo thay phirgya sakote numay nashti arakhla yekhe shuzhe tikne qhave. Niyekh na mangla te del pere qhave. Bahtake, ko agor e divesko arakhle yekhe tikne shuzhe qhave kova sine romano qhavo.

E tikne qhaveski familia jivdinelay ano yekh tikno kher dur e dizyatar. E tikne qhavesko dad thay e day sine but qorore thay kerenay sepetya kolen bikinena ano pazarya. Olengo qororo jivdipe laqharlay o tikno qhavoro, ov sine olengo bahtalipe.

O tikno qhavoro savaht sine loshalo thay gilavlay sar yekh qiriklo. Olesko dad thay e day gndindoy vash olesko may laqho thay barvalo jivdipe ande decisia te den ole e thagareske.

O veziri lela e qhave thay angya ole ko thagar, ji kay e qhaveski day rungya palo qhavo dive rat. Kana e thagarni dikhla e qhave qhingargya but kotar o loshalipe thay oy yekhatar kamla ole sar pere qhave. Sakoya rat e thagarni gilavgya oleske thay kubingya ole ki piri angalin ji na sovlay.

E thagarni sakoya yavin nangargya e tikne qhave luludyencar thay qaryencar ano tato pani.

O thagar sine but loshalo thay barikano feri so akana si ko te phiravel olesko thagaripe. Palo nesave dive o thagar mothavgya sarenenge kay e thagarni biangya qhave thay vash akava ano olesko thagaripe o manusha hale thay pile trin dive – trin rakya.Ji kay o vahti phirlay o qhavo baryolay ano shukar thagaripesko ambienti, bahtalo thay truyalimo e shukar manushendar. O qhavo ulo but laqo thay gojaver thay saren kamenay ole. Ayekha, nakhle but bersha thay o thagar phurilo thay palo yekh vahti yaveringya poro jivdipe.

Sar si pe tertipya (adetya) palo meripe e thagaresko, o terno qhavo ulo thagar thay ano poroth agaripe adikergya palem e phure vezire thay e yaver manushen kay sine ji akana ano thagaripe.

Yekh dive ov khargya e vezire thay e yaver manushen thay cidinyga o drom vash te penjarel e sah manushen kay jivdinena ano olesko thagaripe. Saren ajukerde ole shukaripa, gilencar, kheliba thay bashaliba. Ov na aqholay sine but ano thana kote vizitinelay. Ano drom kote ov phirlay o manusha frdenay luludya. O thagaripe sine but baro thay o dromipe luyargya but dive.

Palo nesave dive o thagar e vezireya thay yaver manushencar resto ano yekh baro vesh. O thagar mangla pere manushendar te aqhon thay vash yekh lungo vahti dikhla o vesh thay phengya:

- Dikheni save shuzhe ranika, save sepetya olendar shay te kergyon.

O thagar dudyale yakhencar thay kamipa luyargya te dikhel o vesh thay o tikno kher.

Kana shungya o phuro veziri so phengya o thagar, yekhatar pelo ki oleski godi save ratestar avela o terno thagar thay andar peste vakergya:

- Qaqhe si, o rat pani nashti te ovel!

Sekikani paramisi.

Alusardili thay adaptisali kotar o Avdi Misini

GJAKU UJË NUK BËHET

Para shumë kohësh jetonte një mbret. Ai kishte pasuri të madhe. Edhe pse ishte shumë i pasur, ai ishte i pafat sepse nuk kishte fëmijë. Ishte martuar e tri vite kishin shkuar nga dasma e tij e madhe, por ai ende nuk kishte fëmijë. Duke e parë këtë gjendje, gruaja e tij vizitoi shumë mjekë për të gjetur arsyen pse nuk mund të kishte fëmijë, por nuk arriti të gjente zgjidhje.

E gjithë kjo gjendje i shkaktoi mbretit një brengë të madhe në zemër, sepse e dinte që mbretëria e tij do të mbetej pa trashëgimtar dhe pas tij nuk do të kishte kush ta udhëhiqte mbretërinë.

Ditët shkonin, e një ditë mbreti po shëtiste nëpër oborrin e tij madh bashkë me Vezirin (ndihmësi i mbretit), i cili i tha mbretit:

- I nderuar mbret, që të mos ju dhembë zemra më shumë, më së miri është që të merrni një fëmijë nga prindër të tjerë. Atëherë unë do t'u them të gjithëve se ju ka lindur djalë. Djalin asnjëri nuk do ta kërkojë dhe asnjëri nuk do ta dijë që nuk është gjak nga gjaku juaj, i tha Veziri.

Pasi u mendua, mbreti tha që kjo është ide e mirë dhe i dha leje vezirit që të bënte ashtu siç e kishte menduar.

Veziri u nis menjëherë, doli dhe kërkoi anakënd, por djalë nuk arriti të gjente. Askush nuk desh t'ia jepte djalin e vet. Për fat të mirë, në fund të ditës gjeti një djalë të vogël e të këndshëm, i cili ishte një djalë rom.

Familja e djalit të vogël jetonte në një shtëpi të vogël larg nga qytetit. Babai dhe nëna e djalit të vogël kishin qenë shumë të varfër dhe prodhonin shporta te cilat i shitnin në pazar. Jetën e tyre të varfër e zbukuronte djali i tyre i vogël, ai ishte gëzimi i tyre.

Djali i vogël çdo herë ishte i lumtur dhe këndonte sikur zog. Babai dhe nëna e tij, duke shpresuar për një jetë më të mirë dhe më të pasur për të birin, vendosën t'ia falin mbretit.

Veziri e mori djalin dhe e solli te mbreti, kurse nëna e djalit qante pas djalit ditë e natë. Kur mbretëresha e pa djalin, bërtiti shumë nga gëzimi dhe menjëherë nisi ta donte si djalin e saj.

Mbretëresha çdo natë i këndonte ninulla, e përkundte në kraharonin e saj deri sa ta zinte gjumi. Mbretëresha çdo mëngjes e pastronte djalin e vogël me lule dhe bimë në ujë të ngrohtë.

Mbreti ishte shumë i lumtur dhe krenar për shkak se tani kishte kush do ta udhëhiqte mbretërinë e tij.

Pas disa ditëve, mbreti u tregoi të gjithëve që mbretëresha kishte lindur dhe për këtë në mbretërinë e tij njerëzit festuan me të ngrëna dhe të pira, tri ditë e tri net rresht.

Koha kalonte, dhe djali rritej mes të mirave të mbretërisë, i lumtur dhe i shoqëruar me njerëz të mirë. Djali u bë shumë i pashëm dhe i mençur, e të gjithë linin kokën pas tij. Kështu, kaluan shumë vite dhe erdhi dita kur mbreti u plak dhe ndërroi jetë. Sipas traditave, pas vdekjes së mbretit, djali i ri u bë mbret dhe në mbretërinë e tij vazhdoi ta mbante vezirin e moshuar dhe të gjithë të tjerë që kishin jetuar deri në atë kohë në mbretëri.

Një ditë, mbreti e thirri vezirin dhe shërbëtorët e tjerë, dhe nisi udhëtimin për të njohur të gjithë njerëzit që jetonin në mbretërinë e tij. Të gjithë e pritën me mirësi, me këngë, valle dhe muzikë. Ai nuk ndalej shumë gjatë në vendet që vizitonte. Në rrugët ku ai kalonte njerëzit hidhnin lule. Mbretëria ishte shumë e madhe dhe rrugëtimi zgjati shumë ditë.

Pas disa ditëve, mbreti me vezirin dhe shpurën e tij të madhe, mbërritën në një mal të madh. Mbreti deshi që me njerëzit e tij të ndalonte aty dhe për një kohë të gjatë e shikoi malin dhe tha:

- Shikoni çfarë thuprash të mira, çfarë shportash të mira mund të bëhen prej tyre.

Mbreti me sy të shkëlqyer dhe me dashuri vazhdoi ta shikonte malin dhe shtëpinë e vogël.

Kur veziri i moshuar e dëgjoji çka tha mbreti, menjëherë kujtoi gjakun e vërtetë të mbretit dhe brenda vetes tha:

- Është e vërtetë, gjaku ujë nuk bëhet!

Përrallë popullore

Përzgjedhur dhe përshtatur nga Avdi Misini

KRV NIJE VODA

Bio jednom jedan Kralj. Imao je veliko bogatstvo. Iako je bio veoma imućan, nije bio srećan jer nije imao dece (sina). Prošle su tri godine od njegovog braka, a on još uvek nije imao dece.

Videvši ovu situaciju, njegova supruga je posetila mnoge lekare kako bi videla zašto ne može da ima decu, ali nije mogla da nađe lek.

Kralj je imao veliku setu u svom srcu jer je znao da njegova dinastija neće biti nasleđena i da posle njega neće imati ko da vlada i vodi dinastiju.

Kako je vreme prolazilo, jednog dana je jedan sluga šetao dvorištem i rekao je Kralju:

- Vaše veličanstvo, kako bi stavili tačku na vaš bol, bilo bi dobro da dobijete dete od drugih roditelja. Svima ću reći da je rođen dečak. Niko neće tražiti dete i niko neće znati da dete nije vaše krvi – reče sluga.

Kralj je pomislio da je ovo dobra ideja i rekao je slugi da to i učini.

Sluga je odmah počeo da traži dete, ali ga nije mogao naći. Niko nije hteo da da svoje dete. Međutim do kraja dana su na sreću pronašli prelepog dečaka koji je bio Rom.

Porodica bebe je živela u malom selu daleko od grada. Roditelji male bebe su bili veoma siromašni i zarađivali su za život od ručno pravljenih kofa koje su prodavali po pijacama. Njihov siromašni život je bio očaran dečakom, on je bio njihova sreća.

Dečak je sve vreme bio srećan i pevao je kao ptičica. Kako su otac i majka razmišljali o njegovom boljem i imućnijem budućem životu, odlučili su da ga daju Kralju.

Sluga je uzeo dete i doneo ga Kralju, dok je detetova majka danonoćno plakala za dečakom. Kada je Kraljica videla dečaka, vrisnula je na sav glas od sreće i odmah se povezala sa njim kao sa svojim detetom. Kraljica mu je pevala uspavanku svake noći i mazila ga, i ljuljala sve dok ne zaspe.

Kraljica je dete svaki dan kupala u toploj vodi pune cveća i lišća.

Kralj je bio veoma srećan i ponosan jer postoji neko ko će biti njegov naslednik. Posle nekoliko dana Kralj je svima rekao da je Kraljica rodila dečaka pa su svi tri dana i tri noći jeli i pili u palati Kralja.

Kako je vreme prolazilo mališan je rastao u prelepoj Kraljevoj palati, srećan i okružen dobrim ljudima. Dečak je postao veoma iskren i vredan i svi su ga voleli.

Kako su godine prolazile, Kralj je stario pa je nakon nekog vremena i preminuo. Posle Kraljevesmrti, mladić je postao Kralj i zadržao je starog slugu u svom kraljevstvu i ostale ljude koji su do tada bili deo kraljevstva.

Jednog dana je pozvao slugu i ostale ljude i krenuo je da upozna ostale ljude koji su deo njegovog kraljevstva. Svi su ga dočekali pesmom, muzikom i igrom. Ne bi se dugo zaustavljao na mestima koja je posećivao. Gde god je prolazio ljudi bi bacali cveće. Kraljevstvo je bilo veliko i putovanje je dugo trajalo.

Posle nekoliko dana Kralj je zajedno sa slugom i ostalim narodom stigao do velike šume. Kralj je zamolio svoje ljude da stanu i dugo je gledao u šumu, a onda je rekao:

- Pogledajte kako su lepe ove grane, od njih se mogu napraviti lepe korpe.

Kralj je nastavio da svojim srećnim očima gleda u šumu i kućicu. Kada je stari sluga čuo šta je Kralj rekao, seti se prave kraljeve krvi i reče:

- Istina je, krv nije voda!

Narodna bajka

Odabrano i prilagođeno od Avdi Misini

BLOOD IS THICKER THAN WATER

Once upon a time, there was a King. Although he had great wealth, he was unhappy because he had no successor (a son). Three years had passed since his marriage, and he still had no children. Although his wife had visited many doctors to find out why she could not have children, she could not find a cure.

The King had great pain in his heart because he knew that his dynasty would not be inherited and that there would be no one to rule and lead the kingdom after him.

Time went by. One day, a servant was walking in the yard, and he told the King:

- Your majesty, to end your pain, it would be good if you were to get a child from other parents. I will tell everyone that a baby boy was born. No one will want to see the child; therefore, no one will know that he is not from your blood! – said the servant.

The King thought this was a good idea and told the servant to do so.

The servant immediately started to look for a child, but he couldn't find one. No one wanted to give their child away. Fortunately, by the end of the day, he found a beautiful Roma baby boy.

The baby's family lived in a small village far from the city. The baby's parents were very poor and made a living by selling handmade buckets in bazaars. The little boy made their poor life richer because he was their happiness.

The little boy was always happy, and he sang like a little bird. Thinking about how his future life would be better and wealthier, his parents decided to give him to the King.

The servant took the child and brought him to the King, and the little child's mother cried after the boy day and night. When the Queen saw the baby boy, she screamed with happiness and immediately bonded with him as if he were her own child.

The Queen sang lullabies to him every night, cuddled him, and rocked his cradle until he slept. The Queen washed the kid every day with flowers and herbs in hot water.

The King was happy and proud because there was now someone that would be his successor.

After a few days, the King told everyone that the Queen had given birth to a boy, and everyone ate and drank in his palace for three days and nights to celebrate. The little boy grew up in the beautiful King's Palace, happy and surrounded by good people. The boy became very honest and diligent, and everybody loved him.

The King grew older, and after a while, he passed away. According to tradition, the young boy became the king and kept the old servants in his Kingdom and the other subjects who had al

ways been a part of the Kingdom.

One day, he called the servants and the other people and announced that he would tour the kingdom to meet all his subjects. Everyone welcomed him with songs, music, and dance. He wouldn't stop long in the places he visited. Wherever he passed, people would throw flowers. The Kingdom was enormous, and the tour lasted long.

After some days, the King, the servants, and the other tour members reached a big forest. The King asked his people to stop, and for a long time he stared at the forest and then said:

- Look how beautiful these branches are, beautiful buckets can be made out of them.

The King continued to stare at the forest and the little house with his happy eyes. When the old servant heard what the King had said, he remembered the real blood of the King, and he said:

- It is true blood is thicker than water!

Folk fairy tale

Selected and adapted by Avdi Misini

KAN, SU OLAMAZ

Uzun zaman önce bir kral yaşıyormuş. Çok büyük bir serveti varmış. Çok zengin olmasına rağmen çocuğu olmadığı için mutsuzmuş. Evliliğinin ardından üç yıl geçmiş, ama hâlâ çocuğu olmamış. Eşi bu durumu görünce, birçok doktora gitmiş, fakat çare bulamamış.

Kral bu duruma çok üzölmüş çünkü büyük servetini ve krallığını bırakacak kimsesi yokmuş.

Ardından zaman geçmiş ve bir gün çok büyük olan sarayda vezir yürüyormuş ve krala:

- Majesteleri, kalbiniz daha fazla acımasın, başka bir aileden bir çocuk almak en iyisidir. Herkese bir çocuğunuz olduğunu söyleyeceğim. Çocuğun senin kanından olmadığını kimse görmeyecek ve bilmeyecek – demiş vezir.

Kral bunu düşünerek, güzel bir fikir olduğunu karar vermiş ve vezire öyle yapmasını söylemiş. Vezir yola çıkmış, her yeri gezmiş, ama güzel bir çocuk bulamamış. Kimse çocuğunu vermek istememiş.

Sonunda güzel bir Roman çocuğu bulmuş. Çocuğun ailesi şehirden uzakta yaşıyormuş. Çocuğun ailesi çok fakirmiş ve geçimlerini pazarda sattıkları sepetlerle sağlıyorlarmış. Oğlu, fakir hayatlarında mutluluk veriyormuş, o onların servetmiş.

Çocuk mutluydu ve her gün bülbül gibi şarkı söylüyordu. Ailesi, zengin yaşaması için çocuğu krala vermeye razı olmuş.

Vezir çocuğu alıp krallığa götürmüş, annesi gece gündüz onun için ağlamış. Kraliçe onu gördüğünde, mutluluktan çok yüksek sesle bağırmiş ve çocuğu kendi çocuğu gibi sevmiş.

Kraliçe her gece ona şarkılar söyler ve onu kucağında uyuturmuş. Kraliçe çocuğu her gün çiçekler ve şifalı bitkilerle yıkarmış.

Kral çok mutluydu çünkü krallığı bırakacak biri vardı. Bir süre sonra kral herkese kraliçenin bir çocuk doğurduğunu söylemiş ve herkes üç gün, üç gece yiyip içmiş.

Bir süre sonra çocuk saray ortamında büyümüş. Çocuk çok akıllı ve yakışıklıymış ve herkes onu çok seviyormuş.

Uzun yıllar geçtikten sonra kral yaşlanmış ve bir gün ölmüş. Tüm adetler gibi, çocuk krallığı miras almış ve kral olmuş.

Bir gün, veziri çağırmiş ve krallıkta yaşayan tüm insanlarla tanışmaya gitmiş. Herkes onu neşeyle, müzikle, şarkıyla ve oyunlarla karşılamış. Aynı yerde uzun süre kalmamış. Yürüdüğü yolda insanlar ona çiçek atıyormuş. Krallık çok büyükmüş, onun için yol da uzunmuş.

Kral, veziri ve halkıyla birlikte büyük bir köye varmışlar. Adamlarından durmalarını isteyip köye bakmış ve demiş:

- O ağacı görüyor musunuz, o ağaçtan çok güzel sepetler yapılabilir.

Kral köye ve küçük eve hüzünle bakmış.

Bunu duyan yaşlı vezir, kralın nereden geldiğini hatırlayıp kendi kendine demiş:

- Gerçekten, kan su olamaz.

Halk masaları

Avdi Misini tarafından seçilmiş ve uyarlanmıştır.

GOJALI QHAY THAY O PRINCI

Qirla jivdinela sine yekh princi kova gndinelay kay o laqhipe thay gojalipe sito qaquno shukar-ipe yekha juvlako. O princi sine barvalo thay kana alo vahti te prandingyol lela poro parno grast, ushtingya pe leste thay iklisto te rodel peske yekh laqhi thay gojali princeza.

Ayekha, ov but dive thay but rakya phirgya ano sasave thana numay nashti arakhla niyekh juvla ayekha sar ov mangela.

Ji kay phirelay o princi ano ververutne thana, e qhayen kolen penjargya sine laqhe numay na sine gojale sar ov mangela. Phirindoy o vahti o princi shrdingya te nashalel poro mangipe thay pakyavipe vash te arakhel peske juvli. Yekh dive phirindoy pere parne grasteya ano yekh gav dikhla yekh tikno kher. O princi pashilo ano kher thay dikhla yekha qhaya. Kana dikhla e qhaya olesko vilo marelapey e bare sigipeya thay phengya:

- Akaya sitoy odoya!

O princi yekhatar khuvgya ani soba thay dikhla e qhaya kay sivala.

- Soske e qirikli sitoy bizo poro? – puqla e qhaya. E qhay sine gojali thay yekhatar irangya:

- Odoleske kay o kher sito bizo kana.

O princi akale puqipeya mangla te puqel e qhaya soske ano kher na iklisto niyekh te ajukerel ole thay e qhay respodingya kay ano kher na si juklo vash te mothavel kay avela dayk jeno.

Ano akava kher na sine juklo, numay sine maqke. Duy maqke beshenay avri, numay trin maqke sine andre thay azhutinena e qhaya vash te sivel.

- Kay si tiri day? – puqla o princi e qhaya.

- E bahtalipestar pashlili thay sitoy nasvali – phengya e qhay.

Akalea mangla te phenel kay e day biangya ola thay odole vahtestar sitoy pashli. O princi puqla e qhaya vi kay si olako dad?

- Gelo e tiknestar te ikalel baro – respodingya e qhay thay akale amangla te phenel kay olako dad gelo te sivil.

Palo akava vakeripe o princi dikhla kay akaya si e qhay kola ji akana ov rodingya.

Ayekha on palo yekh harno vahti prandisale thay vash yekh lungo vahti jivdinde but bahtale bersha.

Selikani paramisi

Alusardili thay adaptisali kotar o Avdi Misini

VAJZA E MENÇUR DHE PRINCI

Para shumë kohe jetonte një princ që mendonte se veç bukurisë, mirësia e vërtetë e një gruaje qëndron tek mençuria. Princi ishte i pasur dhe kur erdhi koha të martohej, e mori kalin e tij të bardhë, hipi në të dhe doli për të kërkuar një princeshë të bukur dhe të mençur.

Kështu, për shumë ditë dhe shumë net shëtiti nëpër shumë vende por nuk arriti ta gjente asnjë vajzë ashtu siç e donte.

Princi shëtiti nëpër shumë vende, vetëm se vajzat që njohu ishin vërtet të bukura, ama nuk ishin të mençura ashtu siç donte ai. Teksa koha kalonte, princi filloi ta humbasë dëshirën dhe besimin se do ta gjente një vajzë.

Një ditë, duke shëtitur me kalin e tij të bardhë nëpër një fshat, ai pa një shtëpi të vogël. Princi u afrua drejt shtëpisë dhe aty pa një vajzë. Kur pa vajzën, zemra filloi t'i rrihte me shpejtësi të madhe, dhe me vete tha:

- Kjo është e duhura!

Princi menjëherë hyri në dhomë dhe e pa vajzën duke qepur.

- Pse nuk ka zogu bisht? – e pyeti vajzën. Vajza ishte e mençur, dhe menjëherë ia ktheu:

- Sepse shtëpia nuk ka veshë.

Princi me këtë pyetje dëshironte ta pyeste vajzën pse nuk doli askush nga shtëpia që ta priste, dhe vajza u përgjigj se shtëpia nuk kishte qen që të tregonte se po vinte dikush.

Në këtë shtëpi nuk kishte qen, por ama kishin mace. Dy mace rrinin jashtë, kurse tri mace ishin brenda dhe i ndihmonin vajzës që të qepte.

- Ku është nëna jote? – e pyeti princi vajzën.

- Nga lumturia është shtrirë dhe është e sëmurë – tha vajza.

Me këtë dëshiroi të thoshte se që nga koha kur e kishte lindur, nëna ishte e shtrirë.

Princi e pyeti vajzën se ku ishte babai i saj?

- Ka shkuar që nga e vogla të nxjerrë të madhen – u përgjigj vajza dhe me këtë dëshiroi të

thoshte që babai i saj ka shkuar për të mbjellë.

Pas kësaj bisede princi e kuptoi se kjo ishte vajzë që e kishte kërkuar.

Nuk kaloi shume, e ata u martuan dhe jetuan të lumtur.

*Përralla popullore
Përzgjedhur dhe përshtatur nga Avdi Misini*

MUDRA DEVOJKA I PRINC

Bio jednom jedan princ koji je mislio da je prava lepota devojke njena duhovitost i lepota. Princ je bio imućan i kada je došlo vreme za ženidbu, uzeo je svog belog konja i otišao da traži lepu i pametnu princezu za sebe.

Putovao je mnogo dana na mnoga mesta, ali nije mogao da pronađe devojku koju je tražio.

Kako je princ putovao po raznim mestima, sve devojke koje je sreo bile su lepe, ali nisu bile pametne kako je on tražio. Kako je vreme prolazilo, princ je počeo da gubi interesovanje da pronađe devojku za sebe.

Jednog dana, dok je jahao svog belog konja u malom selu, ugledao je malu kuću. Princ priđe kući i ugleda mladu devojku. Kada je ugledao devojku, srce mu je brzo zakucalo i rekao je:

- Ova je ta!

Princ je odmah ušao u sobu i video devojku dok je šila.

- Zašto ptica nema priču? – upitao je devojku. Pametna devojka je odgovorila:

- Zato što je kuća bez ušiju.

Ovim pitanjem Princ je želeo da pita devojku zašto mu niko nije poželeo dobrodošlicu na ulazu, a ona je odgovorila da u kući nema psa kako bi oglasio da je neko napolju.

Ova kuća nije imala pse, ali je imala mačke. Dve mačke su sedele napolju, dok je druga mačka sedela unutra i pomagala devojci da šije.

- Gde ti je majka? – upita princ.

- Od sreće leži i bolesna je – rekla je devojčica.

Mislila je na to da joj je majka od rođenja bolesna i stalno leži. Princ je pitao devojčicu i za njenog oca?

- Otišao je da uzme veliko od malog – odgovorila je devojčica, misleći da je njen tata otišao da seje.

Posle ovog razgovora princ je video da je to devojka koju traži.

Posle nekog vremena su se venčali i živeli srećno do kraja života.

Narodna bajka

Odabrano i prilagođeno od Avdi Misini

THE WISE GIRL AND THE PRINCE

A long time ago, there lived a prince who thought that apart from beauty, the true goodness of a woman lies in wisdom. The Prince was wealthy, and when it was time for him to be married, he took his white horse and went to look for a beautiful and smart princess.

He travelled to many places for many days but could not find the type of girl he was looking for. All the girls the prince met were beautiful, but they were not as smart as he desired. As time passed, the Prince started to lose interest in finding a wife.

One day, while riding his white horse in a small village, he saw a small house. The prince approached the house and saw a young girl in it. When he saw the girl, his heart began to beat, and he said:

- This is the one!

The Prince immediately entered the room in which the girl was sewing.

- Why doesn't the bird have a tale? – he asked the girl. The smart girl replied:

- Because the house is without ears.

With this question, the prince wanted to ask the girl why no one had wished him welcome at the door, and she replied that the house had no dog that could signal that someone was outside.

This house had no dogs, but it did have cats. Two cats were sitting outside, and another three cats were seated inside and helping the girl to sew.

- Where is your mother? – asked the prince.

- From happiness, she is lying and is sick – said the girl.

She meant that her mother had gotten sick when giving birth and since then was always lying down. The Prince asked the girl about her father as well.

- He has gone to take a big from the small – responded the girl, meaning that her dad has gone to sow.

After this conversation, the prince saw the girl he was looking for.

Therefore, after a while, they married and lived happily ever after.

Folk fairy tale

Selected and adapted by Avdi Misini

AKILLI KIZ VE PRENS

Uzun zaman önce, güzelliğın ve zekanın bir kadının gerçek değeri olduğunu düşünen bir prens yaşamış. Prens zenginmiş ve evlenme zamanı geldiğinde beyaz atını alıp güzel ve zeki bir prenses aramak için yola çıkmış. Bu yüzden günlerce ve gecelerce çeşitli yerlere gitmiş, ama istediği gibi tek bir kadın bile bulamamış.

Prensın gittiği yerlerde güzel kızlar varmış ama istediği kadar zeki değillermiş. Zaman geçtikçe prens, istediği kızı bulacağına dair ümidini kaybetmeye başlamış. Bir gün beyaz atının üzerinde bir köyde yürürken küçük bir ev görmüş.

Prens eve yaklaşınca kızı iyice görmüş ve prensın kalbi hızla çarpmaya başlamış ve ansızın:

- O, doğru kızdır! – demiş.

Prens aniden odaya girmiş ve kızın dikiş diktiğini görmüş.

- Kuşun neden kuyruğu yok? – diye kıza sormuş.

Kız akıllıydı ve hemen cevap verdi:

- Çünkü ev kulaksızdır.

Bu soruyla prens, kıza neden evden kimsenin onu karşılamaya gelmediğini sormak istemiş, kız da evde birinin geldiğini haber verecek köpek olmadığını söylemiş. Bu evde köpek yoktu ama kediler vardı. Dışarıda iki kedi vardı ve içeride oturan üç kedi kızın dikmesine yardım ediyordu.

- Annen nerede? – diye prens kıza sordu.

- Annem mutluluktan yatakta yatıyor ve hasta – dedi kız.

Bununla annesi onu doğurduktan sonra yıllardır hasta olduğunu kastetmişti.

Prens de kıza babasının nerede olduğunu sormuş.

- Büyük olanı küçüğünden çıkarmak için gitti – dedi kız ve bununla tarlaya ekip biçmek için gittiğini söylemek istemişti. Bunu duyduktan sonra prens aradığı kızın o olduğunu anlamış. Bir süre sonra evlenmişler ve sonsuza kadar mutlu yaşamışlar.

Halk masaları

Avdi Misini tarafından seçilmiş ve uyarlanmıştır.

O SAP THAJ I GOGJAVER CHAJ

Sine peske jek phuri mami pe duje čhajenca. Jek sine gogjaver i dujto mrzali. Jek dive i daj phengja lenge te džan ko teluno gav te keren buti ko manuš so kerela marore avginaja. Agjaar da kergje uravgje pe thaj cidinge o drom ko teluno gav.

Anglo te resen ko gav nakle trujal i čar thaj jek sap ačhilo anglo lengoro drom, i dujto phen akošibaja vakergja leske:

-Džungaleja sapeja cide tut tar amaro drom, valjani te nakha. Amen džaja ko teluno gav, rodaja e manuše so kerela tikne marore taro avgin valjani te kera leste buti-vakergja leske i gogjaver phen.

- Aha, agjaar li tumari buti čhajalen, ako ako, džan numa sakova dive jek tumendar nek anel mange kotor maroro, te na angen, me ka avav thaj ka kerav zulumi ka paldav sa tumare mušterien-vakergja o sap.

- Ja, sar na, me tuke sakova dive maro na anava, sar sarinende ava kin tuke-vakergja leske i dujto phen

- Ma iker te gogjate sapeja, me ka anav tuke sakova dive maro-vakergja leske i gogjaver phen.

O čhaja nakhle e sape thaj resle ko teluno gav, arakhle e manuše thaj rodingje lestar te keren buti.

Nakhle duj kurke, i dujto phen više lelja te ovel tembelka, a i gogjaver phen sine but bukjarni thaj sakova dive legarela sine e sapeske maro. Jek dive i dujto phen arakhlja peske but barvalo rom, thaj asala sine pe phenjake soske oj našti te arakhel peske rom. E gogjaver phenjake alo but pharo thaj prastandili ko sap thaj lelja te rovel.

- Pharo mange but, mi phen prandingja pe thaj avela sakova dive te asal mange soske našti arakhava rom.

- Šukar, šukar haliljem amen, akana kos te asva thaj vaker mange angjan li mange maroro av-dive?

- Oja, angum tuke, našti bistrava mo dendo lafi-vakergja i čhaj.

- Eke, kos te asva thaj ma iker te ileste but, tajsja keda ka ave te ane mange maro, ka arakhe tuke rom, akana ačhov devleja-vakergja lake o sap thaj našaldilo. I čhaj nadžandor so te vakerel leske

iringja pe kere thaj tajsarutno dive lelja maroro thaj geli palem te arakhel pe e sapeja, numa o sap nasine nikote. Ko adava vakti anglo late ačhola sine but šuzo raklo, i čaj našține te patyal so asavki gogjaver thaj mangli dikhela sine.

- Angjan li mange maroro?-pučlja la.

- O o oja-vakergja i čaj (pučindor pes ki godi)

-Me sijum, me sijum, ma dara, me sijum o sap, džanava so ka puče man, tu phagljan i magija upromande, jek džungali čohani čhivgja magija upro mande so adaja čaj so sakova dive kaanel mange maro, ka phagel i magija, tu sijan adaja čaj, ov sasti thaj mangava te lav tut romnjake Agjaar vakerindoj o sap e čajake, ola o duj ale ko lafi thaj kerde jek but bari prandin.

Thaj dživdinena sine lošale thaj bahtale sahno po dživdipe.

Selikane paramisi

Alusardili thay adaptisali kotar Sevdija Demirova Abdulova

GJARPRI DHE VAJZA PUNËTORE

Na ishte një grua e moshuar që kishte dy vajza. Njëra ishte punëtore, e dyta përtace. Një ditë nëna u tha vajzave që të shkonin në fshatin e epërm për të punuar për mjeshttrin që përgatiste bukë të vogla me mjaltë. Kështu vepruan vajzat, u veshën dhe morën rrugën për fshatin e epërm.

Para se të mbërrinin në fshat, vajzat kaluan pranë një rruge të mbuluar me bar dhe një gjarpër u doli përpara.

Vajza e dytë me mallkim i tha gjarprit:

- Gjarpër i keq largohu nga rruga jonë, na duhet të shkojmë.

- Po shkojmë në fshatin e epërm, kërkojmë mjeshttrin që bën bukë të vogla me mjaltë, duhet të punojmë tek ai – i tha gjarprit vajza e mençur.

- Aha, kështu qenka puna vajza. Në rregull, në rregull. Shkoni, por çdo ditë njëra nga ju le të më sjellë nga një bukë. Nëse nuk e sillni, unë do të vij dhe do të bëj të këqija, do t'i përzë të gjithë myshterinjtë – u tha gjarpri.

- Epo, unë nuk kam ndërmend përditë të të sjell bukë, por si të gjithë eja edhe blije vetë – i tha vajza e dytë.

- Mbaje mend gjarpër, unë do të të sjell përditë bukë- i tha atij vajza e mençur.

Vajzat e kaluan gjarprin dhe shkuan në fshatin e epërm, e gjetën mjeshttrin dhe i kërkuan që të punonin për të. Kaluan dy javë dhe vajza e dytë filloi të bëhej përtace, e vajza e mençur ishte shumë punëtore dhe çdo ditë i dërgonte bukë gjarprit.

Erdhi dita dhe vajza e dytë e gjeti një burrë shumë të pasur, dhe qeshte me motrën e saj sepse ajo nuk gjente dot burrë. Vajzës së mençur i erdhi shumë rëndë dhe shkoi te gjarpri dhe filloi të qante.

- Është e rëndë për mua, motra ime u martua dhe vjen çdo ditë e më përqesh sepse unë nuk mund të gjej burrë.

- Mirë, u kuptuam, tani fshiji lotët dhe më thuaj a më ke sjellë bukë sot?

- Po, të kam sjellë, nuk mund ta harroj premtimin tim – i tha vajza.

- Eh, fshiji lotët dhe mos u zemëro shumë, nesër kur të vish për të më sjellë bukë, do të gjej për ty një burrë, tani mirë mbetsh – i tha gjarpri vajzës dhe u zhduk.

Vajza duke mos ditur çka t'i thoshte, u kthye në shtëpi dhe të nesërmen e mori bukën dhe shkoi përsëri ta takonte gjarprin, por gjarpri nuk ishte aty. Para saj u shfaq një djalë shumë i bukur. Vajza nuk mund t'u besonte syve.

- A ma solle bukën?- e pyeti.

-Po, po – tha vajza (e habitur)

-Unë jam, unë jam, mos u frikëso, unë jam gjarpri. E di çka do të më pyesësh. Ti e prishe magjjinë që ma kishte hedhur një shtrigë e keqe. Vetëm vajza që do të më sillte përditë bukë, do ta thyente atë magji.

Ti je ajo vajzë, faleminderit dhe dëshiroj të martohem me ty, sepse ti je e mençur dhe e dashur.

Të dy u pajtuan, bënë një dasmë të madhe dhe jetuan të lumtur përgjithmonë.

Përralla popullore

Përzgjedhur dhe përshtatur nga Sevdija Demirova Abdulova

ZMIJA I VREDNA DEVOJKA

Bila je jedna starica koja je imala dve ćerke. Jedna je bila vredna a druga lenja. Jednog dana majka je rekla devojkama da idu u gornje selo da rade kod čoveka koji je proizvodio male vekne hleba. Tako su devojke uradile, obukle se i krenule putem u gornje selo. Pre nego što su stigli do sela, prešli su travnati put i na put je izašla zmija.

Druga devojka vičući reče zmiji:

- Zla zmijo, skloni nam se s puta, moramo da idemo. Idemo u gornje selo, tražimo čoveka koji pravi vekne hleba, moramo da radimo za njega – rekla mu je vredna devojka.

-Aha, devojke, takva vam je situacija. U redu. Idi, ali neka mi neka od vas svaki dan napravi veknu hleba. Ako ne donesete, doći ću i učiniti loše stvari, oteraću sve mušterije – rekla je zmija.

- Pa da, neću ja da ti donosim hleb svaki dan, dođi i kupi sebi kao i svi – reče lenja devojka.

- Zapamti zmijo, svaki dan ću ti donositi hleb – rekla joj je vredna devojka.

Devojke su prešle zmiju i otišle u gornje selo, pronašle čoveka i zamolile ga da rade.

Prošle su dve nedelje i druga devojka je počela da postaje lenja, a vredna devojka je marljivo radila i svaki dan je slala hleb zmiji.

Jednog dana druga ćerka je našla veoma bogatog muža, i smejala se svojoj sestri jer nije mogla da nađe muža. Mudra devojka se osećala veoma loše i prišla je zmiji i počela da plače.

- Teško mi je, sestra se udaje i svaki dan dolazi da me ismeje jer ne mogu da nađem muža.

- Dobro, razumeli smo se, sad obriši suze i reci mi jesi li mi donela hleb danas?

- Da, donela sam, obećanje ne mogu da zaboravim – rekla je devojka.

- Eh, obriši suze i ne ljuti se previše, sutra kad dođeš da mi doneseš hleb, naći ću ti muža, sad se čuvaj – reče zmija devojci i izgubi se.

Devojka se, ne znajući šta je zmija rekla, vratila kući i sutra je uzela hleb i pošla pravo u susret zmiji, ali zmije nije bilo.

U to vreme pred njom se zaustavio veoma zgodan momak, devojka nije mogla da veruje svojim očima.

- Jesi li mi donela hleb? – upitao.

- Da, da – reče devojka (pitajući se)

- To sam ja, to sam ja, ne boj se, ja sam zmija. Znam šta ćeš me pitati, ti si mi razbila čini, zla žena me začarala i rekla da će se čini razbiti kad mi neka devojka bude svaki dan donosila veknu hleba. Ti si ta devojka, hvala ti i sada želim da te oženim jer si mudra i puna ljubavi. Kada je to zmija rekla devojci, oboje su pristali i napravili veliko venčanje.

Tako su živeli srećno do kraja života.

Narodna bajka

Odabrano i prilagođeno od Sevdija Demirova Abdulova

THE SNAKE AND THE HARDWORKING GIRL

There was an old woman who had two daughters. One was hardworking, the other lazy. One day the mother told the girls to go to the upper village to work for the man who baked honey muffins. The girls got dressed and took the road to the upper village. Before reaching the village, they crossed the grassy road, and a snake came out onto the path.

The second girl cursed at the snake:

- Evil snake, get out of our way, we have to go.
- We are going to the upper village to look for the man who makes honey muffins, we must work for him – the first girl told him.
- Aha, that's what you're doing, girls. OK, All right. Go, but let one of you make me a loaf of bread every day. If you don't bring me one, I will come and do evil things and drive away all the clients, " said the snake.
- Well, no, I won't bring you bread every day, come and buy it for yourself, like everyone else – said the second girl.
- Remember, snake, I will bring you bread every day – the smart girl told him.

The girls crossed the snake and went to the upper village, found the man and asked him to work for him. Two weeks passed, and the second girl started to become lazy. The wise girl was very hardworking, and she sent bread to the snake every day. One day the second girl found a wealthy man to marry, and she laughed at her sister because she could not find a husband. The wise girl felt very bad and went to the snake and began to cry.

- It's hard for me; my sister got married, and she makes fun of me every day because I can't find a husband.
- Okay, I understood; now wipe your tears and tell me, did you bring me bread today?
- Yes, I brought it; I can't forget my promise – said the girl.

- Well, wipe your tears and don't be so sad, tomorrow when you come to bring me bread, I will find a husband for you, now be safe – said the snake to the girl as he left. The girl, not knowing what he meant, returned home. The next day she took the bread and went straight to meet the snake, but the snake was not there. At that time, a very handsome boy appeared in front of her,

and the girl could not believe her eyes.

- Did you bring me the bread? – he asked.

- Yes, yes – said the girl (asking herself)

- It is me; It is me, don't be afraid, I am the snake. I know what you will ask me, how? You broke the spell on me, a spell that an evil woman had cast on me. A spell that could only be broken by a girl who would bring me bread every day. You are that girl, thank you. And now I wish to marry you, as you are wise and loving.

Thus said the snake to the girl, and they both agreed and had a big wedding.

And they lived happily ever after.

Folk fairy tale

Selected and adapted by Sevdija Demirova Abdulova

YILAN VE İYİ KIZ

Bir zamanlar iki kızıyla birlikte yaşayan yaşlı bir büyükanne varmış. Kızların biri zeki, diğeri tembelmiş. Bir gün anneleri onlara aşağı köye gitmelerini ve ballı ekmek yapan adam için çalışmalarını söylemiş. Öyle de yaptılar, giyindiler ve aşağı köye gittiler.

Köye varmadan önce yoldan geçerken bir yılan yollarını kapattı, ikinci kız kardeş onu azarlayarak:

- Kötü yılan, çekil yolumuzdan, geçmemiz gerek demiş.

- Aşadaki köye gidiyoruz, ballı ekmek yapan adamı bulmalıyız onun için çalışmalıyız – demiş iyi kız.

-Aaa, öyle mi kızlar, o zaman iyi, yolunuza gidin ama her gün biriniz bana ekmek getirmeli, eğer bana ekmek getirmezsen, kötü şeyler yapacağım ve tüm müşterileri uzaklaştıracağım – demiş yılan.

- E yok artık, ben sana her gün ekmek getiremem, herkes gibi gel kendin al – demiş kötü kız.

- Merak etme yılan, sana her gün ekmek getireceğim – demiş iyi kız.

Kızlar yılanı geçerek köye ulaştılar ve ballı ekmek yapan adamı bulup çalışmaya başladılar. İki hafta geçti, kötü kız tembelleşmeye başlamış. İyi kız ise çok çalışkandı ve her gün yılanı ekmek götürüyormuş.

Bir gün kötü kız zengin bir koca bulmuş ve kız kardeşine bir koca bulamadığı için alay etmeye başlamış.

İyi kız buna üzülmüş ve ağlamak için yılanı gitmiş.

- Benim için çok zor, ablam her gün geliyor ve benimle dalga geçiyor çünkü koca bulamıyorum.

- Tamam iyi, anlaşıldı, şimdi sil gözyaşlarını ve bana ekmek getirdiğini söyle.

- Evet, evet getirdim, sana verdiğim sözü unutamam.

- İşte sil gözyaşlarını ve üzülme, yarın gelince koca bulursun, hoşçakal! – demiş yılan ve kaçmış.

Kız ne diyeceğini bilememiş ve gitmiş, ertesi gün yine yılanı ekmek getirmeye gelmiş ama

yılanı hiçbir yerde bulamamış.

O sırada karşısına yakışıklı bir çocuk çıkmış, kız gördüklerine inanamamış.

- Bana ekmek getirdin mi? – diye sormuş.

- Eee evet, getirdim.

- Bana ne soracağınızı biliyorum, benim için yapılan büyüü sen bozdun, yaşlı cadı bana büyü yapmıştı, bana her gün ekmek getiren bir kız büyüü bozdu, sen o kızsın, teşekkür ederim, seni bu kadar akıllı ve güzel bir eş olarak almak istiyorum.

Kıza söyleyerek tanıştılar ve büyük bir düğün yaptılar.

Ve ömür boyu mutlu mesut yaşamışlar.

Halk Masaları

Sevdije Demirova Abdullova tarafından seçilmiş ve uyarlanmıştır.

O PHIRNO SASTRARI HEM O PURANO TOVER

Sine peske jekhe čaršijate jek Rom anaveja Humdur. Ov sine phirno hem sine le sastrnengoro dukjani. Ko dukjani taro sastrn kerela sine tovera, maše, vatralia, hrandina hem aver alatia. O gavutne avena sine sakova dive leste em kinena sine alatia pumare aindženge. Leste ko dukjani umlavdo ko duvari sine jek but purano muljadime tover kaskoro desto sine taro pharo kašt.

Jek dive ko dukjani khuvgja jek phuro Khoraj thaj pučlja soske garavela purano tover.

- E, dosteja Kerem, akava tover našti te čhivav ko amuni ni palem te lav i sviri pa te astarav o bilavkerdo sastrn soske odova si magikano tover!-asandilo o Humduri.

O Khoraj haravgja pe ki ger. Akava phirno te vakerela čačipe, me ka pharjovav te na dikhljum save sa magie kerela o tover. Arjat ka garavav man kana ka ovel karanluko em anglal te phandel o phirno ka čhivav man telal o astali. Kana ačhilo korkori o Khoraj alo uzal o tover em dolingja le pe vastencar.

- Tovereja sastrnaleja aj sikav mange akana ti magia. Mangava te ovav barvalo, te ovav bego hem savore te keren mange sajgija. Te hav somnakajale rojaja. Sakova dive te oven man tepsie baklavencar em rupijale khore pherde gjuleskere šerbetea!- salde so agoringja po lafi, o Khoraj arakhlja pe ko je baro begluko em anglo leste sine jek parno, učo saraji, khuvgja ki avlin em sa so manglja taro tover akana si anglo leste.

Nakhlja jek masek, a e Khorajeskoro vogji skldingja. Gelo ko phirno te kinel o tover.

- Kobor love mangea Humdur te dav tut te kinav tutar akava purano tover?

- Akava tover si magikano, ačhilo me parapapustar odoleske khoni našti te kinel le.

- Te na kingjum le, ka čorav le tutar, agjaar te džane!

- Ako, čor le, numa te džane kaj salde duj drom šaj diso e toverestar, o trito drom ka holjanel hem ka kerel tut te ove desto tovereske.

O Khoraj na džišungja o palune lafia e Romeskere. Lelja e tovere hem rodingja ki sarajeskiri avlin te aven pelivanja em te sikaven ko si majzoralo. Tajsarutno dive palem leskiri atma skldingja. Akana te mangav diso trinto se ka pharjovav, gndingja o Khoraj. Numa, kana rodingja i trito mangin o tover jekfaratar hutingja hem kergja e Khoraje te ovel desto.

Palo khajek dive ki čaršija šundilo kaj o bego o Keremi nane nikote. O romano phirno halilo so

ulo. Gelo ko saraji em e Keremeskere hanumake vakergja kaj dengja sine jek purano tover e begoske hem kaj mangela po tover palpale. O halainke angje leske o tover. O romano phirno lelja po tover em irangja pes pe dukjaneste. Umlavgja le ko duvari em dikhela sine le asvencar.

- Eh, be dostea, na kandingjan man. Vakergjum tuke ka rode trinto mangin soske čhungalipe ka dikhe. Agjaar anglal but berša me parapapuskoro phral kergja sine em ulo desto akale tovereske.

Odoleske mo parapapu o Durmiši mukhlja sine amaneti te gaaravel pe tari kustik ki kustik akava tover soske leskoro phral sine o desto. Te arakha le soske sikavela e manušen kaj na kamla pe te ove lokhe gogjakoro em but te mange ko dživdipe. Sa so si but nane šukar!

Selikane paramisi

Alusardili thay adaptisali kotar Sevdije Demirova Abdullova

FARKËTARI DHE SËPATA E VJETËR

Na ishte në një çarshi një rom me emrin Humdur. Ai ishte zejtar dhe kishte një dyqan të hekarisë. Në dyqan ai prodhonte sëpata, masha, thëngjill, tërnakop dhe mjete tjera prej hekuri. Fshatarët vinin çdo ditë te ai dhe blinin mjete për punë. Tek ai në dyqan ishte e varur një sëpatë shumë e vjetër, bishti i së cilës ishte prej druri të rëndë.

Një ditë në dyqan hyri një turk i moshuar dhe pyeti pse e ruante sëpatën e vjetër.

- E, miku Kerem, këtë sëpatë nuk mund ta vendos në kudhër, as ta marr çekiçin dhe ta kap hekurin e zjarrtë, sepse kjo sëpatë është magjike! – tha duke qeshur Humduri.

Turku kruante flokët dhe mendoi – Ky zejtar nëse e flet të vërtetën, unë do të plas nëse nuk e shoh çfarë magjie bën kjo sëpatë. Sonte do të fshihem kur të errësohet dhe para se zejtari ta mbyllë dyqanin, unë do të strukem nën tryezë. Kur mbeti vetëm, turku iu afrua sëpatës dhe e mori në duar.

- Sëpatë e hekurt, më trego tani magjinë tënde. Dua të bëhem i pasur, të bëhem pasha dhe të gjithë të më respektojnë. Te ushqehem me lugë të arit. Çdo ditë të kem tepsi me bakllava dhe gota të arit me sherbet me mjaltë! Sapo e mbaroi fjalën, turku e gjeti vetën para një pasurie të madhe dhe para tij ishte një Saraj i bardhë dhe i lartë. Hyri në oborr dhe gjithçka që kërkoi nga sëpata tani ndodhej para tij.

Kaloi një muaj, barku i turkut nuk zuri rehat. Shkoi përsëri te zejtari për ta blerë sëpatën.

- Sa pare dëshiron Humdur që ta blej këtë sëpatë të vjetër?

- Kjo sëpatë është magjike, ka mbetur nga stërgjyshi im, për këtë arsye asnjëri nuk mund ta blejë.

- Nëse nuk e blej, do ta vjedh prej teje, duhet ta dish këtë!

- Në rregull, vidhe, vetëm dy herë mund të marrësh diçka nga sëpata, herën e tretë do të nevrkosët dhe do të të shndërrojë ty në bisht sëpate.

Turku nuk i dëgjoi fjalët e fundit të romit. E mori sëpatën dhe kërkoi që në oborrin e sarajit të vijnë pehlivanët dhe të tregojnë kush është më i forti. Të nesërmen përsëri e zuri mërzia.

- Tani të kërktoj diçka të tretë se përndryshe do të plas – mendoi turku.

Por, kur kërkoi dëshirën e tretë, sëpata menjëherë u shkund dhe turkun e shndërroi në bisht sëpate. Pas disa ditëve në çarshi u mos vesh se Pasha Keremi nuk gjendej askund. Zejtari rom e kuptoi çka kishte ndodhur. Shkoi në Saraj dhe gruas së Keremit i tha që i kishte dhënë një sëpatë të vjetër Pashait dhe se dëshironte ta merrte sëpatën. Ndihmësit ia sollën atij sëpatën.

Zejtari rom e mori sëpatën dhe u kthye në dyqan.

E vuri në mur dhe e shikonte me lot në sy.

- Eh mor mik, nuk më dëgjove. Të thashë që kur ta kërkosh dëshirën e tretë, fatkeqësia të pret. Para shumë vitesh, vëllai i stërgjyshit tim bëri kështu dhe u kthye në bisht sëpate.

Për këtë arsye, stërgjyshi im Durmishi e ka lenë amanet që të ruhet nga brezi në brez kjo sëpatë, sepse vëllai i tij ishte bërë bisht druri.

Kjo tregon se nuk duhet të bëheni mendjelehtë dhe të keni kërkesa të tepërta në jetë. Gjithçka që është e tepërt, nuk është e mirë!

Përralla popullore

Përzgjedhur dhe përshtatur nga Sevdija Demirova Abdulova

KOVAČ I STARA SEKIRA

U jednoj čaršiji bio je Rom po imenu Humdur. Bio je zanatlija i imao je kovačnicu. U svojoj radnji je od gvožđa proizvodio sekire, kajševe, ugalj i drugo oruđe. Svakodnevno su mu dolazili seljani i kupovali alate za rad. U njegovoj radnji je visila veoma stara torba čija je drška bila od teškog drveta.

Jednog dana u radnju je ušao jedan stariji Turčin i upitao zašto drži staru sekiru.

- E, družo Kereme, ne možeš ovu sekiru nigde da staviš, niti da uzmeš čekić i zgrabiš vrelo gvožđe, jer ova je sekira magična!- Humdur reče smejući se.

Turčin se počeo kosi. Ako ovaj majstor govori istinu, puknuću ako ne vidim kakvu je magiju napravila ova sekira. Večeras kad padne mrak i pre nego što zanatlija zatvori radnju ja ću se sakriti ispod stola. Kada je ostao sam, Turčin se približio sekiri i uzeo je svojim rukama.

- Gvozdena sekiro, pokaži mi svoju magiju sada. Želim da postanem bogat, i da postanem „beg“ (počasni čovek) i da me svi poštuju. Želim da jedem zlatnom kašikom. Da svakog dana jedem tepsije baklava i da imam zlatne čaše sa šerbetom od meda! – čim je završio reč, Turčin se našao pred velikim imanjem i pred njim je bio beo i visok saraj, ušao je u avliju i sve što se tražio od sekire bilo je pred njim.

Prođe mesec dana, Turčinu je bilo neprijatno. Vratio se kod zanatlije da kupi sekiru.

- Koliko novca Humdure želiš da kupim ovu staru sekiru?

- Ova sekira je magična, ostavio ju je moj pradedo, pa niko ne može da je kupi.

- Ako je ne kupim, ukrašću ti je, to treba da znaš!

- Dobro, kradi, samo dva puta možeš tražiti nešto od sekire, treći put će se naljutiti i od toga ćeš postati drvo sekire. Turčin nije poslušao poslednje reči Roma. Uzeo je sekiru i tražio da pelivani dođu u dvorište palate i pokažu ko je najjači.

Sutra mu je opet bilo dosadno. Sad tražim nešto treće ili ću puknuti, pomisli Turčin. Ali kada je zatražio treću želju, sekira je odmah reagovala i pretvorila Turčina u komad drveta. Posle nekoliko dana u čaršiji se pročulo da bega Kerema nema nigde. Romski majstor je shvatio šta se dogodilo.

Otišao je u saraj i rekao ženi da je Keremu dao staru sekiru i da želi da uzme sekiru. Pomoćnici

mu donesoše sekiru. Majstor Rom je uzeo sekiru i vratio se u radnju. Stavio je na zid i gledao je sa suzama u očima.

- Hej, prijatelju, nisi me poslušao. Rekao sam da će se desiti nesreća kada zatražiš treću želju.

Pre mnogo godina brat mog pradeda je to uradio i postao je drvo za sekiru.

Zbog toga je moj pradeda Durmiš zaveštao da se ova sekira čuva s kolena na koleno jer mu je brat bio drvoseča. Ovo pokazuje ljudima da ne treba biti neozbiljan i tražiti previše u životu. Sve što je previše nije dobro!!

Narodna bajka

Odabrano i prilagođeno od Sevdija Demirova Abdulova

THE BLACKSMITH AND THE OLD AXE

There was a Roma man named Humdur who had a shop in a bazaar. He was a craftsman and had a blacksmith shop. In the shop, he produced axes, tongs, charcoal, and other tools made of iron. Villagers came to him every day and bought work tools. He had hung a very old axe with a heavy wood handle in his shop.

One day an elderly Turk entered the shop and asked why he kept the old axe.

- Well, friend Kerem, I can't put this axe anywhere or use it to hammer and grab the hot iron because this axe is magical! - Humdur said, laughing.

The Turk scratched his head. If this craftsman speaks the truth, I have to know what magic this axe performs. Tonight, I will sneak back here when it gets dark, and before the craftsman closes the shop, I will hide under the table, he said to himself. That night, once the craftsman had left the shop and he was left alone, the Turk reached for the axe and took it with his own hands.

- Iron axe, show me your magic now. I want to become rich and a lord, respected by everyone. I want to eat with a golden spoon. Every day have pans with baklava and golden cups with honey juice!

As soon as he finished speaking, the Turk found himself in front of a great estate, and in front of him was a high white castle, he entered the courtyard, and everything that he demanded of the axe was now in front of him.

A month passed; the Turk felt uncomfortable. Actually, he was bored. He went back to the craftsman to buy the axe.

- How much money do you want Humdur for this old axe?

- This axe is magical, my great-grandfather left it, therefore no one can buy it.

- If I don't buy it, I will steal it from you, you should know that!

- All right, steal it; you can only take something from the axe twice, the third time, it will get angry and turn you into an axe handle.

The Turk did not listen to the last words of the Roma. He took the axe, and he asked that the wrestlers come to the courtyard of the palace and show who is the strongest. The next day he was bored again. Now, I have to ask for something again, or I will go mad, thought the Turk.

But when he made the third wish, the axe immediately jolted and turned the Turk into a piece of wood. After a few days, it was heard in the bazaar that Lord Kerem was nowhere to be found. The Roma craftsman understood what had happened. He went to the castle and told the woman that Kerem had given an old axe to the lord and that he wanted to take the axe back. The servant brought him the axe.

The Roma craftsman took the axe and returned to the shop. He put it on the wall and looked at it with tears in his eyes.

- Hey, friend, you didn't hear me when I said that misfortune will happen when you ask for your third wish. Years ago, my great grandfather's brother did so and was turned into an axe handle. For this reason, my great-grandfather Durmish bequeathed this axe to be preserved from generation to generation because his brother was turned into a wood handle.

This shows that one shouldn't be frivolous and ask for too much in life. There's nothing good in excess!!!

Folk fairy tale

Selected and adapted by Sevdija Demirova Abdulova

DEMİRCİ VE ESKİ BALTA

Bir çarşıda Humdur adında bir Roman vardı. Demirciydi ve bir demir dükkânı vardı. Demir atölyesinde baltalar, palalar, sıyırıcılar ve diğer aletler yapılırdı. Köylüler her gün gelip bahçeleri için çeşitli aletler satın aldılar. Dükkânında asılı eski bir baltası vardı ve sapı kalın tahtadan yapılmıştı.

Bir gün yaşlı bir Türk dükkânına geldi ve ona eski baltayı neden sakladığını sordu.

- Valla Kerem arkadaşım, ben bu baltayı ne alabiliyorum ne de kullanabiliyorum çünkü o sihirli bir balta – güldü Humdur.

Türk kelmiş ve kafasını kaşdı. Bu demirci doğruyu söylüyorsa, baltanın büyüsunü görmezsem kırarım. Akşam olduğunda saklanacağım ve baltacı dükkânı kapatmadan önce ben masanın altına saklanacağım. Türk yalnız kalınca baltayı kendi elleriyle tutmuş ve almış.

- Demir balta gel, bana sihrini göster. Zengin olmak istiyorum, ağa olmak ve herkes bana saygı duysun. Altın kaşıktan yemek yiyeyim. Her gün bir tepsi dolusu baklava, gül şerbeti ile dolu gümüş kaplara sahip olmak istiyorum! Dileğini bitirir bitirmez, Türk kendini büyük beyaz bir sarayın önünde buldu ve baltadan istediği her şey önündeydi.

Bir ay geçti ve Türk yoruldu. Baltayı almak için demirciye gitti.

- Humdur senden baltayı satın almam için ne kadar istiyorsun?

- Bu balta sihirli, büyükbabamdan kalmış, kimse satın alamaz.

- Bil ki, eğer satın almazsam, onu senden çalacağım !

- Çalarsın, ama baltadan sadece iki kere isteyebileceğini bil, üçüncüsünde kızacaktır ve seni bir balta sapı yapacaktır .

Türk, demircinin son sözlerini dinlemedi. Baltadan sarayında pehlivanlar istemiş ve kimin daha güçlü olduğunu göstereceğini. Ertesi gün yine sıkıldı. Şimdi üçüncü bir şey istesem yoksa patlayacağım, diye düşünmüş Türk.

Ama üçüncü dileğini isteyince balta uçtu ve Türk'ü sapa çevirdi. Bir gün sonra çarşıda Kerem Ağa'nın bulunamadığı duyuldu. Roman demirci meselenin ne olduğunu anladı. Gidip Kerem'in karısına ona eski bir balta verdiğini ve geri istediğini söylemiş. Hizmetçiler ona baltayı getirdiler.

Roman demirci baltasını alıp dükkânına döndü. Onu duvara astı ve ona üzgün üzgün baktı.

- Ah dostum, beni dinlemedin. Sana üçüncü bir dilek tutarsan zarar göreceğini söylemiştim. Yıllar önce dedemin kardeşi aynı şeyi yaptı ve balta sapı oldu.

Bu yüzden büyük büyükbabam Durmuş, baltayı nesilden nesile saklamamızı istedi çünkü sap onun kardeşiymiş.

Onu saklayalım ki insanlara anlamsız olmayı ve hayattan çok şey talep etmemeyi öğretsin. Her şeyin fazlası iyi değil!

Halk masaları

Sevdije Demirova Abdullova tarafından seçilmiş ve uyarlanmıştır.

I LACHI HALAINKA I SABRIJA HEM E AGASKORO ČHAVO O RUSTEMI

Anglal but berša jekhe gaveste ulo baro bijav. Prandingja pe e agaskoro čhavo e pašutne gaveskere kadijaskere čhajaja. E kadijaskiri čhaj sine but džungali hem ni užarela sine o kher, ni kerela sine habe, nikas na kandela sine. Jek dive saorengje alo dži ko nakh em irangje e borja pe dadeskere khereste.

Palo disavo vakti, ko agaskoro kher ali te kerel buti sar halainka i terni romani čhaj i Sabrija. Odobor sine šuži so sa o murša ko agaluko dikhena sine palo late. E Sabrijakiri buti sine te užarel o lungo jahri em te užarel em parvarel e grasten.

E agaskoro čhavo o Rustemi mangla te lel than ko gaveskoro prastaibe em gelo ko jahri te lel pe parne graste e Šimšeko. Ko jahri sine i Sabrija.

- Sar si to anav? Kotar aljan?

- Ternea aga, me sijum i Sabrija, avava taro pašutno gav. Sijum sine halainka tumare romnjakere khereste, numa kana oj irangja pe khere paldingja man soske sine holjami so tumen paldingjen la.

Tar odova dive, sakova dive o Rustemi avela sine ko jahri te kerel lafi pe grastea thaj te paldel ole. Numa, majbut avela sine te dikhel e lače halainka soske but lelja te mangel ola. Pala ko jek kurko, gelo ko prastaibe grastencar hem odothar alo bare trofejeja. Alo ko jahri, te sikavel le e Sabrijake, numa i čhaj na sine odorig. Jek halainka vakergja leske kaj legargje la ki plain te han la o ruva. Odova komandingja leskiri nekanutni romni soske na mangela sine jek čhaj te ovel pošuži latar. O Rustemi gelo pe dadeste.

- Ma dara. Oj nane mukhli korkori. Ki plain si kaštunalo kher. Isi sa hajbaske, kašta takjarimaske, isi pašlia, jorgania. Sa so kamla pe isi e terne čhaja. Džik na vazdel e kadijaskiri čhaj pe vasta tutar, nek bešel odorig. Muk mange. E kadijasar ka kerav lafi, ka phenav leske kaj taro trito gav isi jekhe begoskoro čhavo so but mangela leskere čhaja. Neka del pe čhaja odorig. Agjaar tu ka kurtuline odole džungaljatar soske, oj tut na mangela, numa akana si holjame so irangjam la ko dadeskoro kher.

- Dade, me našti bizi Sabrija. Odobor si šukar, šuži em gogjaver so mangava sakova javin te šurarel mange lasar. Me ka džav ki plain te dživdina barabar. A, tu kana ka ovel sar so mothovgjan, de amen haberi, te irana ko agaluko. Agjaar kergja.

Ko plainakoro kher o Rustemi hem i Sabrija sine but lošale barabar, but mangena sine pe. I Sa

brija sine go agor taro khamnipe kana alo jek terno halaini te del haberi lenge kaj šaj te aven ko agaluko.

Jek dive sar so iransalile ko agaluko, i Sabrija bijangja čhaja šuži sar late.

Akana oj sine agaskiri romni soske kana bijanela pe čhavo ko terno aga ov ovela aga ko agaluko, a o phuro aga cidela pe ki rig. I Sanrija hem o Rustemi dživdinge bahtale dži akor taro po dživdipe. A, e kadijaskere romnjaja so ulo? Pošukar ma te džanen.

Salde šaj te vakerav kaj o džungalo manuš arakhela sar peste džungale manuše, a ko agor hem agorkerena džungalipaja.

Selikani paramisi

Alusardili thay adaptisali kotar Sevdije Demirova Abdulovo

SHËRBËTORJA E BUKUR SABRIJA DHE DJALI I AGËS RUSTEM

Para shumë viteve në një fshat u bë një dasmë e madhe. U martua djali i Agës me vajzën e Gjyqtarit nga fshati që ishte afër. Vajza e gjyqtarit ishte shumë kokëforte dhe ishte dembelicë, nuk përgatiste ushqim, dhe nuk e dëgjonte askënd.

Një ditë të gjithëve iu erdhi deri te hunda dhe e kthyen nusen në shtëpinë e babait të saj. Pas një kohe, në shtëpinë e agës erdhi të punonte një shërbëtoreshë, një vajzë e re, Sabrija. Ajo ishte aq e bukur sa që të gjithë meshkujt e shikonin.

Puna e Sabrijes ishte të pastronte stallën e kuajve dhe të ushqente kuajt. Djali i agës, Rustemi, dëshiroi të merrte pjesë në një garë të fshatit dhe shkoi te stalla e kuajve për të marrë kalin e bardhë, Shimshekun. Në stallën e kuajve ishte Sabrija.

- Si quhesh? Nga ke ardhur?

- Aga i ri, unë jam Sabrija, vij nga fshati këtu afër. Kam qenë shërbëtoreshë në shtëpinë e gruas suaj, por kur ajo u kthye në shtëpi më përzuri për shkak se u hidhërua që ju e përzutë nga shtëpia.

Nga ajo ditë, Rustemi çdo ditë vinte në stallën e kuajve që t'i fliste kalit të tij të bardhë dhe të shëtiste me të. Por, më së shumti vinte për të parë shërbëtoren e bukur për shkak se u dashurua në të. Pas një jave shkoi në garën me kuaj dhe nga aty u kthye me trofeun e fituar. Erdhi te stalla e kuajve për t'i treguar Sabrijes, por vajza nuk ishte aty. Një shërbëtoreshë i tha që e kanë dërguar në mal për ta ngrënë ujçërit. Kështu kishte urdhëruar ish gruaja e tij për shkak se nuk donte që një tjetër vajzë të jetë më e bukur se ajo. Rustemi shkoi te babai i tij.

- Mos u frikëso.

Ajo nuk është e vetmuar. Në mal është shtëpia prej druri. Ka gjithçka për të ngrënë, drurë për ngrohje, ka shtrat dhe jorgan. Krejt çka dëshiron i ka vajza e re. Deri sa nuk heq dorë vajza e Kadit nga ti, le të qëndrojë aty.

- Ma lër mua. Do të flas me Kadin, do t'i them që nga fshati i tij është një djalë i begut i cili e dëshiron shumë vajzën e tij. Le ta japë vajzën atje. Kështu ti do të shpëtosh nga ajo vajzë e keqe, sepse ajo nuk të dëshiron, por tani është e mllëfosur që e kemi kthyer në shtëpinë e babait.

- Baba, unë nuk mundem pa Sabrijën. Ajo është aq e mirë, e bukur dhe e mençur dhe dëshiroj çdo mëngjes të zgjohem me të. Unë do të shkoj në mal të jetoj së bashku me të. E ti, kur do të bëhet ashtu siç tregove, më lajmëro, të kthehem.

Kështu bëri.

Në shtëpinë në mal, Rustemi dhe Sabrija ishin të lumtur së bashku, shumë e dashuronin njëri tjetrin. Sabrija ishte në fund të shtatzënisë kur erdhi një shërbëtor i ri për t'i njoftuar që mund të ktheheshin në agallëk. Një ditë, pasi u kthyen në saraje, Sabrija lindi një vajzë të bukur, siç ishte ajo vetë.

Sabrija dhe Rustemi jetuan të lumtur deri në fund të jetës. Po me vajzën e Kadisë çka u bë? Mund të themi që secili njeri e gjen çiftin e vet.

Përrallë popullore

Përzgjedhur dhe përshtatur nga Sevdije Demirova Abdulovo

LEPA SLUŠKINJA SABRIJA I SIN AGE RUSTEMA

Pre mnogo godina bila je velika svadba u jednom selu. Agin sin se oženio kćerkom sudije iz obližnjeg sela. Čerka sudije je bila veoma tvrdoglava i bila je lenja, nije spremala hranu, nije nikog slušala. Jednog dana svima je prekipleo i mladu su vratili očevoj kući. Posle nekog vremena, u starčevu kuću je došla da radi sobarica, mlada Romkinja Sabrija.

Bila je tako lepa da su svi muškarci pazili na nju. Sabrijin posao je bio da čisti ergelu i hrani konje. Agin sin Rustem je želeo da učestvuje u seoskoj trci i otišao je u ergelu po belog konja Šimšeka. Sabrija je bila u štali.

- Kako se zoveš? Odakle si?

- Mladi aga, ja sam Sabrija, dolazim iz ovdašnjeg sela. Bila sam služavka u kući vaše žene, ali kada se vratila kući, izbacila me je jer joj je smetalo što ste se vratila u očevu kuću.

Od tog dana Rustem je svaki dan dolazio u ergelu da razgovara sa svojim belim konjem i da šeta s njim. Ali uglavnom je dolazio da vidi prelepu služavku jer se zaljubio u nju. Posle nedelju dana otišao je na trku konja i odatle se vratio sa osvojenim peharom. Došao je u ergelu da kaže Sabriji, ali devojke nije bilo. Jedna sluškinja mu je rekla da su je odveli u planine da je pojedu vukovi. Njegova bivša žena je to želela jer nije želela da devojka bude lepša od nje. Rustem je otišao kod njegovog oca.

- Ne boj se. Ona nije sama. Na planini je drvena kuća. Ima svega za jelo, drva za grejanje, ima kreveta i jorgana. Mlada devojka ima sve što želi. Dok te se čerka sudije ne odrekne, neka ostane tamo. Ostavi me na miru. Razgovaraću sa sudijom, reći ću mu da sin bega iz njegovog sela želi da oženi njegovu kćer. Neka tamo dade devojkju. Tako ćeš se otarasiti te tvrdoglave devojke, jer te ona neće, ali sad se iznervirala to što smo je vratili u očevu kuću.

- Oče, ne mogu da živim bez Sabrije. Toliko je dobra, lepa i mudra da želim svako jutro da se budim pored nje. Otići ću u planinu da živimo zajedno. A ti, kad uradiš kako si rekao, javi mi da znam da se vratim opet kući.

Tako je i uradio. U planinskoj kući Rustem i Sabrija su bili srećni zajedno, mnogo su se voleli. Sabrija je bila na kraju trudnoće kada je mladi sluga došao da je obavesti da se mogu vratiti kući. Jednog dana kada su se vratili kući Sabrija je rodila prelepu devojčicu baš kao i ona.

Sada je bila agina žena jer novom agi kad se rodi dete, on postaje aga u dinastiji, a stari aga odlazi u penziju.

Sabrija i Rustem su živeli srećno do kraja života. Šta se desilo sa ćerkom sudije? Bolje da ne znate. Možemo samo da kažemo da čovek nađe sebi ravnog.

Narodna bajka

Odabrano i prilagođeno od Sevdija Demirova Abdulova

THE BEAUTIFUL MAID SABRIYA AND RUSTEM, THE LORD'S SON

Once upon a time, there was a big wedding in a village. The lord's son married the judge's daughter from the nearby village. The judge's daughter was very stubborn and lazy, did not prepare food, and did not listen to anyone.

One day, the Lord decided they had had enough of this disobedient bride, and he returned her to her father's house. After a while, a maid, a young Romani girl, Sabrija, came to work in the Lord's house. Sabriya was so beautiful that all the men looked at her. Sabrija's job was to clean the horse stable and feed the horses. The Lord's son, Rustem, wanted to participate in a village race and went to the horse stable to get the white horse, Shimshek. Sabrija was in the horse stable.

- What's your name? Where did you come from? – Rustem asked.

- Young Lord, I am Sabrija; I come from the village nearby. I was a maid in your wife's house, but when she returned home, she kicked me out because she was upset that you returned to her father's house.

From that day, Rustem would come to the horse stable every day to talk to his white horse and walk it. But mostly, he came to see the beautiful maid because he had fallen in love with her. After a week, he went to the horse race and returned with a trophy. He came to the horse stable to tell Sabrija, but she was not there. A maid told him that they had taken her to the mountains to be eaten by wolves. His ex-wife wanted this because she didn't want a girl to be more beautiful than her. Rustem went to his father.

- Don't be afraid. She is not alone. There is a wooden house on the mountain. There she has everything to eat, wood for heating the house and beds and quilts. The young girl has everything she wants. Let her stay there until the judge's daughter gives up on you! -said the old Lord.

- I need to rid myself of her, said the young Lord.

- I will talk to the judge, said the old Lord.

- I will tell him that there is a lord's son from his village who wants his daughter very much. Let him give his daughter to the lord's son. That's how you'll get rid of that stubborn girl because she's angry that we brought her back to her father's house.

- Father, I can't live without Sabrija. She is so good, beautiful, and wise that I wish to wake up next to her every morning. I will go to the mountain to live with her. And you, when you're done

as you said, let me know, and we'll come back to you soon after, said Lord Rustem.

Rustem did as he said. In the mountain house, Rustem and Sabrija were happy together. They loved each other very much. Sabrija was at the end of her pregnancy when a young servant told her they could return to the family. Soon after they returned to the Lord's estate, Sabrija gave birth to a beautiful girl just like her. Now she was the Lord's wife because when a young Lord becomes a father, he becomes senior, and the old Lord retires.

Sabrija and Rustem lived happily ever after. What happened to the judge's daughter? It's better not to know. We can only say that she found her match.

Folk fairy tale

Selected and adapted by Sevdija Demirova Abdulova

GÜZEL EV HİZMETÇİSİ SABRIYE VE AĞA OĞLU RÜSTEM

Yıllar önce bir köyde büyük bir düğün varmış. Ağanın oğlu yakın köydenki savcının kızıyla evlenmiş. Savcının kızı çok kötü ve çok tembel biriymiş, evi ne temizliyormuş, ne de yemek yapıyormuş, kimseyi dınlemiyormuş. Bir gün herkes bu duruma kızmış ve kızı babasının evine geri götürmüşler. Bir süre sonra genç Roman kadın Sabriye, hizmetçi olarak çalışmak üzere eve gelmiş. O kadar güzelmış ki bütün erkekler ona bakıyormuş.

Sabriyenin işi atlara bakmak ve at yerini temizlemekmiş. Ağa'nın oğlu Rüstem at yarışına katılmak istemiş ve beyaz atı Şimşeği almaya gitmiş. Orda Sabriye varmış.

- Adın ne? Nerden geldin?

- Ağa, benim adım Sabriye, yakın köyden geliyorum. Sizin eşinizin ev hizmetçisiydim, siz onu kovduğunuz zaman o çok sinirliydi ve onun için beni evden kovdu.

O günden sonra Rüstem her gün ahıra giderdi ve atıyla konuşurdu. En çok, güzel hizmetçisiyle konuşmaya gelirdi çünkü onu sevmeye başlamıştı.

Bir hafta sonra at yarışına gitti ve bir kupa ile geri dönmüştü. Sabriye'ye göstermek için ahıra geldi ama kız orda değildi. Hizmetçilerden biri, kurtlar tarafından yenmek için dağlara götürüldüğünü söylemiş.

Eski karısı, ondan daha güzel bir kız olmasını istemediği için kurtlardan bunu yapmasını emretmiş. Rüstem babasına gitmiş.

- Merak ettme, kız yalnız değil. Dağlarda ahşap bir ev var.

Yiyecek bir şeyler var, ateş için odun var, yorgan var. İhtiyacı olan herşey var. Savcının kızı senden vazgeçmeyene kadar, kız orda kalsın. Bana bırak. Savcıyla konuşurum, ona söyleyeceğim ki üçüncü köyde onun kızısını isteyen bey oğlu varmış diye. Kızını ona versin, sen o kötü kızdan bu şekilde kurtulursun çünkü seni çok seviyor ve şimdi sana çok kızgın çünkü onu babasının evine geri göturdün.

- Baba, ben Sabriyesiz yapamıyorum. O kadar iyi ki, güzel ve akıllı, onunla her gün uyanmak istiyorum. Dağa gideceğim ve onunla yaşayacağım. Sen söylediğin gibi yaptığın zaman, bize haber et, geri dönelim.

Öyle de yapmış. Dağdaki evde Rüstem ve Sabriye birbirini çok sevmiş. Sabriye hamilelik döneminin sonuna yaklaştı ve bir hizmetçi gelip onlara geri dönmeleri için haber vermiş.

Bir gün geri dondkleri zaman, Sabriye onun gibi çok güzel kız çocuęu doęurmuş.

Sabriye ve Rüstem sonuna kadar mutlu mesut yaşamışlar. Peki, savcının kızına ne olmuş? En iyisi sormayın. Söyleyebilirim herkes kendi dengini bulurmuş

Halk masaları

Sevdije Demirova Abdulova tarafından seçilmiş ve uyarlanmıştır.

Katalogimi në botim - (CIP)
Biblioteka Kombëtare e Kosovës "Pjetër Bogdani"

821.214.58(496.51)-93-34

821.214.58(496.51)-93-32

Romane Selikane Paramisya / [përgatitur nga] Urma Menekshe ; përrallat dhe tregimet Rome janë përzgjedhur dhe përshtatur nga Avdi Misini dhe Sevdije Demirova Abdulova ; përkthen Dzemeliana Abdullova, Edis Galushi, Avdi Misini , Avni Mustafa. – Prishtinë : Office 1

Kosova, 2022. – 118 f. : ilustr. ; 28 cm.

Titulli dhe teksti në paralel në gjuhën rome, shqipe, serbe, angleze dhe turke

Letërsia rome – Letërsia popullore rome

Përrallat për fëmijë rome – Tregime për fëmijë rome

1. Menekshe, Urma 2. Misini, Avdi 3. Abdulova, Sevdije Demirova

4. Abdullova, Dzemeliana 5. Galushi, Edis 6. Misini, Avdi

7. Mustafa, Avni

ISBN 978-9951-798-61-7

Aleph [000105147]

Funded by the
European Union

This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of Urma Menekshe and do not necessarily reflect the views of the European Union and the implementing partner United Nations Development Programme (UNDP).